

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Julie Spurná

ELEKTRONICKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ V CIVILNÍM PROCESU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Alena Macková, PhDr.

Katedra: Občanského práva

Datum vypracování práce: 15.listopadu 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci zpracovala samostatně, všechny použité prameny a literaturu řádně citovala a že jsem práci nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. listopadu 2011

Julie Spurná

Poděkování

Děkuji paní doc. JUDr. Aleně Mackové, PhDr., vedoucí mé diplomové práce, za její konzultace.

Obsah:

Obsah:	4
1 Úvod.....	5
2 Elektronický platební rozkaz v kontextu elektronizace justice	7
2.1 Elektronizace justice	7
2.2 Dílčí aspekty elektronizace justice	12
2.2.1 Právní informační systémy.....	12
2.2.2 Resortní informační systémy.....	13
2.2.3 Rejstříky	14
2.2.4 Komunikační portály Ministerstva spravedlnosti ČR.....	15
2.2.5 Elektronické podání a elektronické doručování	16
3 Prameny právní úpravy	18
3.1 Účel právní úpravy	19
4 Jednotlivé aspekty elektronického platebního rozkazu v rámci civilního řízení	20
4.1 Rozkazní řízení a elektronický platební rozkaz.....	20
4.2 Procesní podmínky vydání elektronického platebního rozkazu	22
4.2.1 Pravomoc soudu	22
4.2.2 Příslušnost soudu.....	23
4.2.3 Obsazení soudu	24
4.2.4 Způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost.....	26
4.2.5 Podnět k zahájení řízení	27
4.2.6 Splnění poplatkové povinnosti.....	27
4.2.7 Překážka litispendence	28
4.2.8 Překážka rei iudicatae.....	29
4.3 Další podmínky řízení.....	29
4.3.1 Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu	30
4.3.2 Elektronický formulář	31
4.3.3 Elektronický podpis.....	36
4.3.4 Peněžitý nárok nepřevyšující 1.000 000 Kč.....	37
4.3.5 Obecné podmínky rozkazního řízení.....	39
4.3.6 Doručování	40
4.4 Elektronický platební rozkaz – jeho charakter a účinky.....	44
4.5 Odpor	45
5 Komparace elektronického platebního rozkazu v ČR se zahraniční úpravou	48
5.1 Německá úprava elektronického platebního rozkazu	48
6 Elektronický platební rozkaz v praxi	51
6.1 Zhodnocení institutu elektronického platebního rozkazu.....	52
7 Závěr	56
8 Seznam zkratk	58
9 Použitá literatura	59

1 Úvod

Elektronický platební rozkaz zavádí do českého právního řádu novela občanského soudního řádu č. 123/2008 Sb., která přináší nový institut v rámci rozkazního řízení. Elektronický platební rozkaz je prezentován jako institut, který může napomoci české justici ve zkráceném řízení právě zavedením prvku elektronizace do civilního procesu.

V této práci bych se ráda zaměřila na všechny zmíněné aspekty. V první řadě se jedná o samotné zasazení tématu do koncepce elektronizace justice, kterou považuji pro zavedení elektronického platebního rozkazu jako zásadní. Samotná důvodová zpráva k zákonu č. 123/2008 Sb. v tomto ohledu elektronický platební rozkaz vidí jako „*první krok, který připraví českou justici a veřejnost na elektronizaci*“¹. Ministerstvo spravedlnosti klade na elektronizaci justice velký důraz a zavedení elektronického platebního rozkazu se má stát dílčím krokem k zavádění elektronického soudního spisu.

Pro rozbor elektronického platebního rozkazu je nezbytné jej nastínit v rámci rozkazního řízení. Elektronický platební rozkaz, jak píše Petr Forejt a František Korbek ve svém článku „Elektronický platební rozkaz je tu“, „*je stále jen podmnožinou obecné rozkazní agendy (stejně jako je druhou podmnožinou klasický platební rozkaz v listinné podobě)*“ a „*z právního hlediska tedy nejde o nový procesní institut, který by byl na úpravě platebního rozkazu nezávislý*“.² Z tohoto důvodu není možné se vyhnout úpravě platebního rozkazu v listinné podobě podle jeho úpravy v §172 a násl. občanského soudního řádu a jeho vynechání by v rámci diskuze nad zavedením elektronického platebního rozkazu bylo chybou. Nezbytné je tak vymezit elektronický platební rozkaz vůči listinné podobě platebního rozkazu, poukázat na aspekty, ve kterých se oba shodují a naopak odlišují.

Důvodová zpráva k novele, která zavádí elektronický platební rozkaz do civilního řízení, poukazuje na zahraniční úpravu, převážně německou, kterou se nechala inspirovat. Zdálo se mi tedy nezbytné se blíže podívat na zahraniční úpravu a pokusit se

¹ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., str. 3

² Elektronický platební rozkaz je tu, Forejt Petr, Korbek František, Bulletin advokacie, ASPI, str.1

nastítnit principy, na kterých německá úprava elektronický platební rozkaz staví a zjistit, zda je v dané formě použitelná pro český právní řád.

V poslední kapitole bych se ráda věnovala zhodnocení nového institutu z pohledu naplnění cílů obsažených v důvodové zprávě k zákonu zavádějící elektronický platební rozkaz. Současně bych ráda zhodnotila institut na základě mé praxe u Obvodního soudu pro Prahu 1 a využila tak nabytých zkušeností získaných v rámci praxe a konzultací problému se soudci u příslušného soudu.

Elektronický platební rozkaz jako nový institut v civilním procesu s sebou přináší řadu otázek. Jedná se o téma aktuální, živé a proměnné, vzhledem k novelizacím stále se vyvíjející. Právě na to bych se ve své práci ráda zaměřila. Nejen na současnou úpravu, ale také její zasazení do širšího kontextu, a především její rozvoj a budoucnost.

2 Elektronický platební rozkaz v kontextu elektronizace justice

2.1 Elektronizace justice

Elektronizace justice je projektem, který vznikl postupně od devadesátých let, od pronikání informačních systémů a výpočetní techniky do běžného života občanů. Prvním z kroků byl projekt globální architektury informační soustavy České republiky, který se skrýval pod usnesením vlády č. 78 z roku 1992. Od této doby si zavádění informačních systémů do veřejné správy prošlo velkou řadou změn. Postupně se myšlenka jednoho systému státní správy rozmělnila do soustavy informačních systémů, které vznikaly odděleně v jednotlivých rezortech.³ Začaly vznikat základní informační systémy, rejstříky, které zahrnovaly údaje o obyvatelích, nemovitostech, portály obcí a měst, vzniká portál veřejné správy pod Ministerstvem vnitra a postupně se rozšířil pojem e-Government. V roce 2004 byla Česká republika dokonce na druhém místě „*ve kvalitě rozvoje elektronické veřejné správy v rámci skupiny nových členských států Evropské unie, a v některých parametrech dokonce předstihla i původní členské státy unie. K 31.12 2004 bylo k internetu připojeno 99,7% organizačních složek státu*“⁴. Česká počítačová gramotnost a připojení k internetu podle Českého statistického úřadu je velmi slušná. Od roku 1998 do roku 2008 je téměř čtyřicetiprocentní nárůst českých domácností, které vlastní osobní počítač. Ve stejném roce 2008 je 39,5% českých domácností připojeno k internetu.⁵ Rozvoj výpočetní techniky a informačních systémů roste obrovským tempem a na koncepci elektronizace veřejné správy navazuje Vláda ČR koncepcí reformy justice - projektem e-justice.

V současném pojetí systému elektronické justice je průlomové usnesení Vlády České republiky č. 1652 z roku 2005 a usnesení č. 1390 z roku 2006. Vznikla tak současná koncepce projektu elektronické justice v České republice. Koncepce počítá s tím, že bude vytvořen takový systém, který do budoucna umožní vedení soudních

³ E-Government v českém právu, Pavel Mates, Vladimír Smejkal, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s.14-16

⁴ E-Government v českém právu, Pavel Mates, Vladimír Smejkal, Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s.18

⁵ http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0803.pdf

spisů v elektronické podobě.⁶ Vláda přednesla jako hlavní důvody pro podporu zavedení informačního systému elektronické justice „zvýšení průchodnosti a dostupnosti české justice, snížení doby vyřizování soudních případů, zefektivnění mezirezortní spolupráce, především mezi rezorty Ministerstva spravedlnosti ČR a Ministerstva vnitra ČR při vyřizování trestní agendy, zlepšení dohledu na průběh soudního řízení, zajištění lepšího sdílení informací mezi státním zastupitelstvím, soudem a případně probační a mediační službou, možnost sdílení informací mezi jednotlivými soudy, zlepšení komunikace veřejnosti s justicí a zlepšení přístupu osob k informacím ze soudních spisů i prostřednictvím sítě internetu“.⁷ Koncepce předpokládala tři hlavní etapy zavedení informačního systému elektronické justice. Právě do první etapy, obsahující zahájení implementačních prací v roce 2008 a postupné zahájení rutinního provozu systému elektronické justice v roce 2010, je řazeno i zavedení elektronického platebního rozkazu do civilního řízení.⁸

První část elektronického a internetového soudnictví odstartovala v roce 2007. Ministerstvo spravedlnosti spustilo postupně stránky projektu e-Justice⁹ a s ním portály pro kontakt s účastníky řízení nebo s veřejností, jako je elektronická podatelna, infoDeska, infoSoud nebo infoJednání. Ve stejném roce byl také definitivně spuštěn projekt ministerstva vnitra Czech Point¹⁰, který poskytuje občanům služby zahrnující údaje vedené v centrálních registrech na jednom místě, právě prostřednictvím rozsáhlé sítě poboček Czech Pointů. Rok 2009 přináší rozšíření možností elektronického doručování, do té doby možné formou elektronické pošty obsahující elektronický podpis, a to zavedením datových schránek zákonem č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Do českého právního řádu se tak v prvních deseti letech nového tisíciletí zavádí velká řada nových institutů, které formou nových zákonů a dílčími novelizacemi občanského soudního řádu přináší do právního života nové změny ovlivňující civilní

⁶ Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice), Bohumír Štědroň, Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.32 a násl.

⁷ Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice), Bohumír Štědroň, Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.34

⁸ Důvodová zpráva. k zákonu č.123/2008 Sb., s.3

⁹ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/>

¹⁰ <http://www.czechpoint.cz/web/index.php>

řízení. Na portálu e-justice stojí: „ *Občané oprávněně očekávají, že soudy budou rozhodovat rychle a efektivně. Proto je třeba zvyšovat výkonnost justice, ovšem při zachování počtu zaměstnanců. Je tedy zřejmé, že reforma a rozvoj českého soudnictví se nemohou obejít bez moderního systému e-Justice. Jednoduché a opakující se postupy musí být zajišťovány prostřednictvím elektronizace. Efektivita, to je jedno z klíčových slov, která charakterizují hlavní přínos pro soudy a státní zastupitelství, a tím i pro občany.*“¹¹

Se zavedením elektronizace do českého soudnictví se otevírá několik zásadních otázek, které logicky vyvolávají debatu nad vlastní podobou elektronizace a způsobů jejího zavedení do českého právního řádu. Elektronický platební rozkaz je jedním z institutů zavedených do českého právního řádu v rámci euforie elektronizace justice počátkem nového tisíciletí. Nabízí se otázky načasování a celkového harmonogramu elektronizace, její koncepčnosti a vlastních cílů. Důvody reformy justice jsou celkem jasné, byť velmi obecné. Patří mezi ně snaha zrychlit a zefektivnit soudní proces a zefektivnit komunikaci jak mezi občany a justicí, tak mezi rezorty navzájem.

Samotná technická možnost a dostupnost technologií umožňující vybudování systémů elektronické justice by neměla představovat žádnou překážku. Příkladem může být singapurské soudnictví, „*kde je dlouhodobě fungující systém totální elektronické justice úspěšně vybaven funkcemi, jako jsou elektronická soudní jednání formou videokonference nebo jednání prostřednictvím video přenosu z mobilního telefonu třetí generace*“¹². Elektronický soudní spis také existuje v Austrálii nebo ve Spojených státech.¹³ Přejít na elektronický soudní spis tak může probíhat okamžitě s vedením jen jedné varianty spisu anebo paralelně, kdy existuje stále spis v papírové podobě a současně je veden i elektronicky. Duplicitní vedení spisu vlastně existuje v českém soudnictví již dnes. Okresní a krajské soudy používají informační systémy ISAS a ISVKS, v rámci nichž již dnes probíhá vedení rejstříku, zpracování dokumentů, automatické přidělení soudci, statistiky a výkazy. V případě elektronického podání žaloby je prostřednictvím těchto informačních systémů veden celý spis včetně

¹¹ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/>

¹² K elektronizaci justice, Radim Polčák, Jurisprudence č. 6/2008, ASPI, str.5

¹³ Poznámky k fenoménu elektronizácie, Daniel Palko, Soudce 9/2011, s.24

důkazních materiálů, které se následně na soudu vytisknou a vloží se do papírového spisu. Novela OSŘ č.7/2009 Sb. tak umožňuje elektronické podání formou e-podatelný s připojením důkazů v elektronické podobě. Stejný postup je i u elektronického platebního rozkazu. Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu je podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem. Důkazní materiál je přiložen předepsaným způsobem k elektronické verzi návrhu. V případě, že má žalovaný datovou schránku, zkrácené řízení, v němž je vydán elektronický platební rozkaz, může proběhnout elektronicky, bez nutnosti studování papírového spisu. Nedisponuje-li účastník datovou schránkou, rozhodnutí je třeba převést do písemné podoby a doručit klasickou poštou. Případné vyjádření žalovaného v písemné podobě, odvolání nebo odpor, pokud je zaslán na soud v listinné podobě, založí se do spisu a soud jej do elektronické verze nepřevádí. Změnu by měla přinést připravovaná novela OSŘ, a vyhláška č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů účinná od 1. 1. 2012, která upravuje postup soudů v rámci postupného zavádění centrálního elektronického platebního rozkazu (CEPR). V souvislosti se zaváděním elektronického soudního spisu je potřeba upravit podmínky vyhotovování a doručování písemností za součinnosti provozovatele poštovních služeb do jednacího řádu. Současně se jedná o provedení §48 odst. 4 OSŘ, který umožňuje soudu „*vyhotovovat rozhodnutí a jiné písemnosti soudu v listinné podobě za součinnosti provozovatele poštovních služeb.*“¹⁴ V podstatě se jedná o to, aby soud v případě vedení elektronického soudního spisu nemusel dokumenty tisknout a zasílat žalovanému v listinné podobě, ovšem za využití tzv. hybridní pošty zašle dokument žalovanému v elektronické podobě a zprostředkovatel doručování v souladu s uzavřenou smlouvou zajistí tisk a doručení písemností. A naopak pokud účastník řízení pošle soudu písemnost v listinné podobě, zajistit převedení do elektronické podoby a zajistit založení písemnosti do elektronického spisu, stejně jako poslat odpor v elektronické podobě.¹⁵ Zůstává však stále otázka maximální velikosti těchto dokumentů, v současné úpravě je možné v rámci elektronického podání připojit dokumenty o maximální velikosti 10MG.¹⁶ Vzhledem k trendu postupného navyšování

¹⁴ Odůvodnění návrhu na změnu vyhlášky č. 37/1992 Sb., str.1

¹⁵ Odůvodnění návrhu na změnu vyhlášky č. 37/1992 Sb., str.1-5

¹⁶ <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>

této kapacity předpokládám do budoucna nárůst, a tak i možnost využití elektronické konverze důkazů, které budou mít větší velikost.

V souvislosti s elektronickým platebním rozkazem byla velmi diskutována možnost automatického vydání elektronického platebního rozkazu bez nutnosti účasti soudce nebo vyššího soudního úředníka. Samotná úprava elektronického platebního rozkazu je inspirována německou úpravou, kde probíhá vydání platebního rozkazu automatizovaně. V českém právním řádu byla tato myšlenka v průběhu legislativního procesu odmítnuta jako kolidující s ústavou.¹⁷ Myšlenka automatizovaných mechanismů je však stále ve spojení s elektronickým spisem aktuální. *„Odvážnou představu automatizace rozhodovacího procesu však v tomto případě nelze odbýt paušálním požadavkem na to, aby v každém případě rozhodoval člověk. Má-li určité procesní rozhodování čistě formálně sylogistický charakter a není-li ani dán prostor pro uvážení, je určitě vhodné se citlivou otázkou nahrazení člověka strojem v tomto případě přinejmenším zabývat.“*¹⁸ Jako příklad pan Polčák ve svém článku věnující se elektronizaci justice uvádí: *„Obzvláště efektivní pak může být v tomto směru elektronický spis například ve spojení s elektronickým doručováním, celý proces obeslání účastníků, kontroly doručení a sledování lhůt pak může proběhnout plně automaticky bez nutnosti lidského vstupu.“*¹⁹

Dalším předpokladem úspěšné elektronizace justice je *„personální zabezpečení na všech stupních justičního systému“*²⁰. V současné době mají ve strukturách zajišťování služeb ohledně informačních systémů ICT na starosti informatiči, kteří jsou podřízeni řediteli správy soudu. Existuje několik variant řešení zajištění informatiků na odpovídající odborné úrovni, od podřízení informatiků pod předsedu soudu, podřízení přímo náměstkovi ministra spravedlnosti apod. Je nutné zajistit koordinaci služeb a zajištění a rozvoj systémů v rámci zavedení elektronických spisů.²¹ Jak provoz, tak údržba systému představuje velmi citlivou otázku. Je třeba dodržet bezpečnostní

¹⁷ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, s.2

¹⁸ K elektronizaci justice, Radim Polčák, Jurisprudence č. 6/2008, ASPI, str.9

¹⁹ K elektronizaci justice, Radim Polčák, Jurisprudence č. 6/2008, ASPI, str.8

²⁰ Jsou dány předpoklady pro elektronizaci justice ke zefektivnění činnosti soudů? Irena Hladíková, Zdeněk Kratochvíl, Soudce 11/2009, str.21

²¹ Jsou dány předpoklady pro elektronizaci justice ke zefektivnění činnosti soudů? Irena Hladíková, Zdeněk Kratochvíl, Soudce 11/2009, str.22

požadavky na zabezpečení a monitoring systému, s ohledem na finanční náklady nezbytné k jejímu zajištění. Zavedení elektronického spisu by však mělo sebou přinést větší bezpečnost a mělo by vést k minimalizaci lidské chyby při manipulaci se spisem. Výhody elektronického spisu spočívají v možnosti zálohování spisů na více úložištích, které by mělo zamezit ztrátě či zničení spisu, a v případě technických problémů je možné spis obnovit v původní formě. Další výhodou je kontrola manipulace se spisem, kdy systém může monitorovat jakékoli otevření spisu a jeho změny. V systému je možné nastavit mnoho funkčních možností, které by práci se spisem mohly urychlit a zefektivnit.²²

Nezbytným krokem k funkčnímu elektronickému spisu je jeho koordinace s ostatními systémy používanými ve státní a veřejné správě. Je nutné zajistit kompatibilitu s již existujícími systémy, které nyní fungují izolovaně. Nekoordinovanost stávajících aplikací a portálů by mohla v případě, že nebude sjednocena či navázána na jedinou společnou aplikaci, vést k chybovosti, neefektivnosti systému a mohla by působit kontraproduktivně, s přihlédnutím k již tak finančně i časově náročnému vedení spisů jak v podobě elektronické, tak v podobě listinné. Možností řešení je celá řada a otázkou je, jak se zákonodárce s těmito otázkami vypořádá, aby zajistil komplexní úpravu dotaženou do konce.

2.2 Dílčí aspekty elektronizace justice

V této kapitole bych se ráda věnovala dílčím projektům elektronizace justice. Jedním z nich je právě elektronický platební rozkaz. Vzhledem k tomu, že elektronizace justice navazuje na elektronizaci státní a veřejné správy započatou již v devadesátých letech, je nezbytné se podívat blíže na jednotlivé projekty, abychom porozuměli lépe celé koncepci elektronizace justice a našli v něm úlohu elektronického platebního rozkazu.

2.2.1 Právní informační systémy

²² K elektronizaci justice, Radim Polčák, Jurisprudence č.6/2008, ASPI, str.6 a násl.

Mezi nejpoužívanější právní informační systémy v České republice patří systém ASPI (automatizovaný systém právních informací), LexData, LexGalaxy. Jedná se o rozsáhlé systémy, které pracují s právními informacemi. Systémy obsahují všechny předpisy Sbírkou zákonů, Sbírkou mezinárodních smluv a Sbírkou zákonů a nařízení ČR, dále obsahují právní předpisy vydané samosprávnými celky, ministerstev a ústředních orgánů, nálezy Ústavního soudu. Veškeré texty jsou pravidelně aktualizovány, takže systémy fungují v aktuálním znění. Vedle právních předpisů můžeme v systémech nalézt také právní literaturu, komentáře a výklady k předpisům, důvodové zprávy k zákonům, veškerou judikaturu, nálezy a usnesení Ústavního soudu a také rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Jednotlivé systémy obsahují více méně podobné informace, liší se v rozsáhlosti jednotlivých pramenů, například LexGalaxy obsahuje i historické prameny od roku 992, dále se liší systémy vyhledávání nebo zařazení evropských pramenů práva.²³ Velmi rozšířeným se stal také systém BeckOnline. Jeho odlišnost je především v tom, že k němu nepotřebujete žádný nainstalovaný program, probíhá přes internet. Je méně rozsáhlý než výše uvedené systémy, stal se však velmi oblíbeným zdrojem vyhledávání kvůli jeho jednoduchosti. Obsahuje vedle právních předpisů podrobné komentáře k zákonům a veškerou v nakladatelství publikovanou judikaturu, vzory smluv a podání.²⁴ Tyto právní informační systémy se staly velmi rozšířenými a využívá je snad každý, ať už ze soukromé nebo státní sféry zabývající se právem.

2.2.2 Resortní informační systémy

Ministerstvo spravedlnosti má na starosti jednotlivé resortní informační systémy, které jsou používány v české justici. Jedná se především o systémy ISAS a ISVKS zajišťující vedení rejstříku, přístup soudců k jednotlivým spisům. Systém ISAS je zavedený u okresních soudů, u vrchních a krajských soudů je používán systém ISVKS. Bohužel oba systémy jsou vybudované odděleně od sebe, ISAS je založen na systému Oracle, ISVKS na platformě Lotus Notes. Systémy začaly být postupně vyvíjeny od

²³ Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice), Bohumír Štědroň, Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.38 a násl.

²⁴ www.beck-online.cz

devadesátých let, od roku 1997 byl systém ISAS postupně zaváděn na všechny okresní soudy.²⁵ Systémy jsou stěžejní pro práci na soudech, pomocí systémů je vedena veškerá soudní agenda, obsahující vedení spisů, včetně dokumentů vydaných soudem, nově i elektronické dokumenty patřící ke spisu, veškeré pohyby spisu a způsoby jeho vyřízení. Systémy se staly duplicitním vedením spisů v elektronické podobě, avšak s nutností vedení papírového spisu, který je pro práci soudů nezbytný, jelikož právě ten obsahuje veškeré dokumenty, důkazní materiál, zaznamenání procesních úkonů účastníků řízení a samotné vedení spisu. Systémy však pomáhají k rychlejší orientaci ve spise, představují zjednodušení práce a pomoc pro soudní aparát.

Mezi další systémy patří informační systém ISNS pro Nejvyšší soud, systém ISYZ pro státní zastupitelství nebo systém IRES, který je nápomocný pro vedení ekonomické agendy.²⁶

Resortní informační systémy znamenají ulehčení a modernizaci práce na soudech a státních zastupitelstvích. Bohužel systémy vznikaly veskrze odděleně a v současné době není možné spolu komunikovat. Systémy nejsou vzájemně kompatibilní, jsou vyvíjeny a provozovány odděleně.

2.2.3 Rejstříky

Rejstříky a jejich vedení jsou jedním z prvních elektronických systémů vznikajících pod jednotlivými rezorty. Rejstříky slouží k doložení právních skutečností a dalších skutečností, které jsou evidovány. Ministerstvo spravedlnosti spravuje insolvenční rejstřík od roku 2008 pod názvem ISIR. Mezi další významné rejstříky patří obchodní rejstřík vedený jednotlivými krajskými soudy nebo živnostenský rejstřík spadající pod Živnostenský úřad ČR. Velkým projektem se stal projekt pod Ministerstvem vnitra Czech Point, který od roku 2007 začal postupně zavádět tzv. *„asistované místo výkonu veřejné správy, umožňující komunikaci se státem prostřednictvím jednoho místa tak, aby „obíhala data ne občan“.* Cílem projektu Czech Point je vytvořit *garantovanou službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho univerzálního místa, kde je možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných*

²⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/ISAS>

²⁶ <http://cs.wikipedia.org/wiki/ISAS>

*informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat podání pro zahájení řízení správních orgánů.*²⁷ Do budoucna projekt počítá s využitím dálkového přístupu přes internet. Vedle výše uvedených rejstříků tak mohou občané získat výpisy například i z Rejstříku trestů nebo výpis z bodového hodnocení řidičů. Projekt ministerstva vnitra navazoval na projekt elektronizace veřejné správy formou Portálu veřejné správy ČR, který obsahuje velké množství informací přes právní předpisy, věstníky krajů a další praktické informace pro občany včetně podnikatelů a cizinců.²⁸

Mezi registry a evidence patří mnoho dalších neveřejných registrů využívaných na soudech jako je výpis z centrální evidence obyvatel nebo evidence rejstříku trestů²⁹ a další.

2.2.4 Komunikační portály Ministerstva spravedlnosti ČR

Ministerstvo spravedlnosti spustilo svůj projekt e-Justice³⁰ v roce 2007. Postupně v něm aktualizuje a přidává další aplikace. Asi nejvýraznějším projektem je elektronická podatelna, přes kterou může kdokoli, kdo disponuje kvalifikovaným elektronickým podpisem podat podání k soudu elektronickou formou. Součástí elektronické podatelny je i návrh na vydání elektronického platebního rozkazu vedle dalších formulářů, které jsou uživatelům k dispozici, jako např. žádost exekutora o pověření k provedení exekuce nebo formulář pro soudní komisaře.

Další projekty jsou veskrze informační. Druhým projektem je tzv. infoDeska³¹, která byla spuštěna v roce 2009. Jedná se o elektronickou úřední desku, na které je zveřejněn v elektronické podobě obsah klasické úřední desky umístěné v budově příslušného soudu nebo státního zastupitelství nebo ministerstva spravedlnosti. Dozvědět se informace týkající se spisu, se může uživatel díky projektu infoJednání³²,

²⁷ <http://www.czechpoint.cz/web/index.php?q=node/22>

²⁸ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/6966/place

²⁹ Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice), Bohumír Štědroň, Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s.43

³⁰ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/>

³¹ <http://infodeska.justice.cz/>

³² <http://portal.justice.cz/ejustice/info-jednani.html>

na kterém účastník řízení vyhledává podle spisové značky. InfoJednání poskytuje informace o jednotlivých jednáních jako je číslo jednací síně, jméno soudce, předmět jednání, účastníci jednání včetně informace o tom, zda je jednání veřejné či nikoliv. Čtvrtou službou, kterou uživatel nalezne na portálu e-Justice, je infoSoud³³. „*Služba infoSoud umožňuje veřejnosti, respektive účastníkům řízení nahlížet do průběhu řízení na libovolném soudu, sledovat postupy při vyřizování dané věci, případně se soudy elektronicky komunikovat. V současné době jsou zde zařazeny spisy okresních soudů, které byly započaty od 1.1. 2006.*“³⁴

Portál dále nabízí službu infoData, kde si může kdokoli vyhledat informace ve statistikách, ročenkách a dalších dokumentech soudů a státních zastupitelstev. Služba je velmi praktická, nabízí mnoho zajímavých informací, řazených po měsících, letech, včetně možnosti vyhledávání podle krajů.³⁵

Několik dalších aplikací, které je možno spustit přes portál e-Justice se týká rejstříků – insolvenčního, obchodního nebo rejstříku trestů. Dále také nabízí projekt elektronického trestního řízení, který ovšem ještě není spuštěn. Do budoucna by však měl zajistit „*jednotné vedení agendy trestního řízení, včetně vedení elektronických spisů, a to od fáze policejního vyšetřování, sdělení obvinění, dohledu státního zastupitelství až po fázi soudní včetně poskytování informací Vězeňské službě, Probační a mediační službě či sdělení informací Rejstříku trestů*“³⁶.

2.2.5 Elektronické podání a elektronické doručování

Elektronické podání a možnost elektronické komunikace v oblasti orgánů veřejné moci se objevují v českém právním řádu od roku 2000. Mezi nejdůležitější předpisy v oblasti úpravy elektronické komunikace se stala novela zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, která byla přijata návazně na přijetí zákona č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu. Elektronické podání má být zajištěno prostřednictvím elektronických podatelen, kterých bylo v roce 2008 přes dva tisíce. V rámci novelizací

³³ <http://portal.justice.cz/ejustice/info-soud.html>

³⁴ <http://infodeska.justice.cz/>

³⁵ <http://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>

³⁶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/trestni-rizeni.html>

OSŘ byla možnost elektronického podání umožněna díky zákonu č. 226/2002 Sb. a zákonem č. 123/2008 Sb. Elektronická komunikace je též zakotvena v zákonu č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy.

Elektronická komunikace s orgány veřejné správy je tedy možná, dlouhodobým řešením je identifikace subjektu v rámci elektronické komunikace prostřednictvím zaručeného elektronického podpisu podle zákona č. 227/2000 Sb. nebo odesláním přes datovou schránku podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.³⁷

Forma elektronického podání, která je způsobilá vyvolat procesní účinky bez dalšího, včetně podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, je možná, pokud je podání podepsané zaručeným elektronickým podpisem podle §11 zákona o elektronickém podpisu. Takto učiněné podání v elektronické podobě opatřeném zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb již nevyžaduje doplnění originálem podle novely OSŘ č. 123/2008 Sb. Podání na soud je tak možné učinit formou elektronického podání přes server e-Podatelný Ministerstva spravedlnosti podle nařízení vlády č.495/2004 Sb., kterým se provádí zákon o elektronickém podpisu a vyhlášky č. 496/2004 Sb. o elektronických podatelkách. Podání musí obsahovat zaručený elektronický podpis splňující požadavky podle zákona č. 227/2000 Sb. ustanovení § 2 a to: *„zaručený elektronický podpis je jednoznačně spojen s podepisující osobou, umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě, byl vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou a je k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možno zjistit jakoukoli následnou změnu dat“* nebo kvalifikovaný certifikát vydaný akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb. Podle ustanovení § 11 zákona č.227/2000 Sb. se jedná o uznávaný elektronický podpis. Stejně tak to platí i pro výkon veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám.

Dalším stěžejním zákonem upravujícím elektronickou komunikaci je zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Zákon přináší úpravu autorizované konverze dokumentů, z listinné do elektronické podoby a

³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 300/2008 Sb.

naopak. Dokument, který vzniká autorizovanou konverzí, má stejné účinky jako ověřená kopie dokumentu. Úprava autorizované konverze je nezbytná pro zavedení datových schránek a pro možný vznik elektronického soudního spisu v budoucnu.

Zákon č. 300/2008 Sb. také zavádí datové schránky. Datová schránka je zřizována a spravována Ministerstvem vnitra a je podle ustanovení § 2 zákona č. 300/2008 Sb. „elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci a dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob“. Doručení písemností prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky adresáta se považuje za doručení do vlastních rukou adresáta. Datové schránky jsou vhodným prostředkem k předávání dokumentů. Nejedná se o archiv dokumentů, zpráva je k dispozici po dobu devadesáti dnů. Je však možné dokument přeposlat do klasické e-mailové schránky a vytvořit úložiště mimo datovou schránku.³⁸ O doručování formou datové schránky bude více pojednáno v samostatné kapitole 4.3.6. Doručování.

3 Prameny právní úpravy

Elektronický platební rozkaz byl zaveden do českého právního řádu zákonem č. 123/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela OSŘ byla zavedena s účinností od 1. 7. 2008. Institut elektronického platebního rozkazu je obsažen v §174a, který v prvním odstavci stanoví: „*Je-li návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1 000 000 Kč, soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz. Tento formulář zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup*“ Druhý odstavec poté odkazuje na obdobné použití § 172

³⁸ Datové schránky, Petr Budiš, Iva Hřebíková, Praha: Nakladatelství ANAG, 2010, str.12

až 174 OSŘ i pro elektronický platební rozkaz. Novelizací OSŘ č. 218/2011 Sb. vedle poslední věty 1. odstavce §174a OSŘ přibyl ještě 3. odstavec, který se zabývá nesprávným vyplněním elektronického formuláře: „*Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, předseda senátu usnesením odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; ustanovení § 43 se nepoužije*“ Současně novela ruší ustanovení, podle kterého vyhláškou č. 197/2008 Sb. se zmocňuje ministerstvo spravedlnosti pro vytvoření samotného vzoru formuláře návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu podle §374a písmene OSŘ.

3.1 Účel právní úpravy

Účel zavedení institutu elektronického platebního rozkazu do českého právního řádu můžeme nalézt v důvodové zprávě k novele OSŘ č.123/2008 Sb. Důvodová zpráva se snaží zhodnotit platný právní stav a zdůvodňuje hlavní principy navrhované právní úpravy a pokouší se vysvětlit nezbytnost úpravy v jejím celku.

Důvodová zpráva vidí hlavní důvody pro předložení zákona ve dvou aspektech. První aspekt je v potřebě nalézt „*moderní způsob, který zabezpečí zrychlení soudního řízení a zároveň ulehčí práci soudů*“.³⁹ V elektronickém platebním rozkaze důvodová zpráva nalézá vhodný způsob, jak zkrácené řízení v České republice zefektivnit a zrychlit. Bohužel však chybí hlubší rozbor současné situace, jak ji hodnotí důvodová zpráva, která tvrdí, že zkrácené řízení v České republice je „*ovládáno některými principy, které ve svém důsledku způsobují, že je řízení protahováno a zatěžuje nadbytečně soud a účastníky řízení*“⁴⁰.

Proč právě elektronický platební rozkaz? Jako jeden z důvodů nastiňuje důvodová zpráva vývoj z několika posledních let, a to v nárůstu nesporných pohledávek. Jen spotřebitelské úvěry měly podle statistiky vzrůst na trojnásobek. Následná žaloba těchto tzv. nesporných pohledávek bývá zpravidla formou návrhu na vydání platebního rozkazu, jichž bylo v roce 2006 vydáno na okresních soudech téměř 300 000. Odpor byl

³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., s.1

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., s.1

však podán jen v necelých 37 000 případech. Důvodová zpráva z toho vyvozuje, že 88% z těchto pohledávek jsou tzv. nesporné pohledávky, pro které by se v budoucnu mohl uplatnit právě elektronický platební rozkaz. Jedná se tedy o pohledávky, které se žalují kvůli získání exekučního titulu, ne kvůli sporu o existenci pohledávky, nebo její výši. Hlavní výhody žalobce, oproti klasickému platebnímu rozkazu, vidí v praktickém podání na základě vyplnění elektronického formuláře, zrychlení komunikace se soudem, rychlé rozhodnutí soudu a získání exekučního titulu, nižší náklady a také možnost sledovat elektronicky průběh řízení⁴¹.

Druhým aspektem je důraz na celkovou koncepci elektronizace justice, na kterou důvodová zpráva poukazuje, přesně na usnesení vlády ČR č.1652/2005 a 1390/2006. Elektronický platební rozkaz má být jedním z prvních kroků, „*kteřý připraví českou justici i veřejnost na elektronizaci*“.⁴² Důvodová zpráva hledá nové cesty, jak zefektivnit soudní řízení, v zahraničí (Německo a Rakousko) a současně klade důraz na kontext právní úpravy a jeho vliv v rámci vývoje právního prostředí v EU. Elektronický platební rozkaz staví na stejné principy jako již existující institut v Německu a Rakousku. Hlubší rozbor a odlišnosti důvodová zpráva nezmiňuje. Pro podporu a rozšíření zavedeného institutu do povědomí veřejnosti je snížený soudní poplatek na polovinu soudního poplatku za návrh na zahájení občanského soudního řízení.

4 Jednotlivé aspekty elektronického platebního rozkazu v rámci civilního řízení

Elektronický platební rozkaz se systematicky řadí do rozkazního řízení. Jak odkazuje §174a odst. 2 OSŘ, na elektronický platební rozkaz se obdobně použije §172 až §174 OSŘ, který upravuje právě „*klasický platební rozkaz*“⁴³.

4.1 Rozkazní řízení a elektronický platební rozkaz

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2008 Sb., s.3

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., s.3

⁴³ Ve smyslu platebního rozkazu §172 až §174 OSŘ, dále označován jako klasický platební rozkaz

Rozkazní nebo též zkrácené řízení spočívá v tom, že jde o řízení bez nařízení jednání a slyšení účastníků. Neprobíhá zde ani dokazování, postačí žalobní nárok žalobce a splnění zákonných podmínek. Nejedná se jen o bagatelní spory o nepatrných pohledávkách, ale jedná se o zjednodušenou formu řízení o jakoukoli výši peněžního nároku, který je považován za zřejmý.⁴⁴ Vydání elektronického platebního rozkazu je na rozdíl od klasického platebního rozkazu omezeno a žalobcův nárok na požadované plnění nesmí převýšit částku 1.000 000 Kč podle § 174a odst. 1 OSŘ.

Ve zkráceném řízení rozhoduje soud formou platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu nebo směnečného, či šekového platebního rozkazu. Je ovšem necháno na úvaze soudu, zda platební rozkaz vydá, nebo zda k projednání žaloby nařídí jednání. Ani v případě žalobcova výslovného návrhu na vydání platebního rozkazu a splnění zákonných podmínek, není soud povinen tak rozhodnout. Stejně tak může soud rozhodnout vydáním platebního rozkazu i bez návrhu. V tomto bodě se liší úprava elektronického platebního rozkazu, kdy soud nemůže elektronický platební rozkaz vydat bez návrhu obsaženém v elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem.⁴⁵ Ovšem stejně jako u návrhu na vydání klasického platebního rozkazu není soud návrhem vázán a může u návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu rozhodnout klasickým platebním rozkazem, nebo nařídít jednání. V případě vydání platebního rozkazu, ať klasického nebo elektronického, má žalovaný povinnost do patnácti dnů od doručení zaplatit uplatněnou pohledávku, nebo podat odpor. V případě, že žalovaný odpor nepodá, platební rozkaz⁴⁶ nabude účinku pravomocného rozsudku a stává se exekučním titulem. V opačném případě, kdy žalovaný podá odpor za splnění zákonných podmínek podle §174 OSŘ, platební rozkaz je zrušen a soudce nařídí jednání. Dále je spor projednáván v klasickém sporném řízení.

Účelem rozkazního řízení je rychlé a hospodárné vyřízení pohledávek a nabytí exekučního titulu pro žalovanou pohledávku. Rozkazní řízení je v České republice hojně využíváno, především pro vymáhání pohledávek vzniklých ze spotřebitelských úvěrů, telekomunikačních poplatků nebo plateb za energie. Pro žalobce se platební

⁴⁴ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s.389

⁴⁵ Občanský soudní řád Komentář I.díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009,s.1165

⁴⁶ Platební rozkaz ve smyslu klasického platebního rozkazu včetně elektronického platebního rozkazu, dále jen platební rozkaz

rozkaz stal v celku pohodlným a účinným prostředkem pro získání exekučního titulu pro své pohledávky, o čemž svědčí v celku malé procento podaných odporů.⁴⁷ Na druhou stranu je žalovaný chráněn přísnějším způsobem doručování, kdy platební rozkaz musí být žalovanému doručen do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Otázkou je, v čem vidí zákonodárce nedostatky rozkazního řízení, kde tvrdí: „Rozkazní řízení je podle platného právního řádu České republiky řízením zkráceným, přesto je stále ovládáno některými principy, které ve svém důsledku způsobují, že je řízení protahováno a zatěžuje nadbytečně soud a účastníky řízení.“⁴⁸ a zda tomu může pomoci právě zavedení nového institutu elektronického platebního rozkazu.

4.2 Procesní podmínky vydání elektronického platebního rozkazu

Procesní podmínky jsou podmínky řízení, o nichž pojednává §103 OSŘ a následně se jedná o podmínky, které musí být splněny, aby soud mohl rozhodnout ve věci samé. Rozlišujeme procesní podmínky na straně soudu a procesní podmínky na straně účastníků. Mezi procesní podmínky na straně soudu patří pravomoc soudu a jeho příslušnost. Na straně účastníka je to pak způsobilost být účastníkem řízení, splnění poplatkové povinnosti a negativní podmínky rei iudicatae a překážka litispendence.⁴⁹

4.2.1 Pravomoc soudu

Rozsah pravomoci soudu je určena §7 OSŘ odstavcem 1: „V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány“. Soud zkoumá, zda věc náleží do pravomoci soudu podle §103 OSŘ a násl. obecně se jedná o „okruh záležitostí, které

⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2008 Sb.

⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2008 Sb.

⁴⁹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000

jsou soudy oprávněny a povinny rozhodovat“⁵⁰ V případě, že věc nespadá do pravomoci soudu, podle §104 OSŘ, soud zastaví řízení a věc postoupí příslušnému orgánu.

Pravomoc soudu může být v některých zákonem daných případech zúžena. Podle §106 OSŘ může účastník nejpozději při prvním úkonu ve věci samé namítnout, že věc má být projednávána před rozhodci, podle rozhodčí smlouvy. V tomto případě soud věc zastaví. Pokud však smlouva přesahuje rámec pravomoci daný smlouvou, vůbec neexistuje, nebo pokud účastníci na smlouvě netrvalí, soud může věc projednávat dále.

4.2.2 Příslušnost soudu

Jako jednu z procesních podmínek zkoumá soud otázku příslušnosti na základě §104a OSŘ a násl. Samotná příslušnost soudu je zakotvena v §9 OSŘ a násl. Příslušnost soudu dělíme na věcnou příslušnost a příslušnost místní a funkční. Soud zkoumá příslušnost věcnou a místní, příslušnost funkční a její přenesení na soud vyššího stupně je přesně předepsána procesním postupem.⁵¹

Věcná příslušnost je upravena §9 OSŘ, který stanoví, že věcně příslušné jsou okresní soudy, nestanoví-li zákon jinak. Věcnou příslušnost krajských soudů upravuje §9 odst. 2, 3 a 4 OSŘ. Jedná se především o řízení v některých obchodních věcech, v řízení insolvenčním, incidenčních sporech, dále některých, nikoli obchodních sporech jako např. ochrana osobnosti, spory autorského práva, spory týkající se cizího státu nebo osob s diplomatickými imunitami. Spory o peněžité pohledávky jsou tak ve velké míře příslušné okresním soudům, vyjma některé spory obchodně právní. Novela OSŘ provedena zákonem č.30/2000 Sb. zvyšuje podle §9 odst. 3 písm.r hranici výše peněžitého plnění sporů, které spadají do příslušnosti okresních soudů ve věci mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti nad 100 000 Kč. Tím zvyšuje množství obchodně právních sporů žalovaných u okresních soudů a agendu dělí mezi soudy okresní a krajské.⁵²

⁵⁰ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 98

⁵¹ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 127

⁵² Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000

Otázku věcné příslušnosti zkoumá soud při celém řízení, námitku věcné nepřislusnosti tak může účastník namítnout kdykoli za řízení, stejně tak soud kdykoli za řízení zjistí, že není věcně příslušný, podle § 104a OSŘ a věc předá nadřízenému soudu. Věcná příslusnost se podle § 11 OSŘ určuje podle rozhodných okolností při zahájení řízení.

Oproti tomu místní příslusnost může soud zkoumat, jen pokud nezačne jednat ve věci samé. To však neplatí vzhledem k odlišné povaze rozkazního řízení, jedná-li se o platební rozkaz respektive elektronický platební rozkaz, podle § 105 odst. 1 OSŘ. V případě nařízení jednání pro podání odporu nebo nařízení jednání z důvodu nemožnosti doručení platebního rozkazu, je možné zkoumat námitku místní příslusnosti při prvním úkonu účastníka. Samotná místní příslusnost je obsažena v §84 a násl. OSŘ, kdy je příslusnost dána obecným soudem žalovaného.

Samotné řízení je však zahájeno podáním žaloby u soudu, včetně jeho hmotně právních i procesně právních účinků, bez ohledu na to, zda je, či není soud věcně, či místně příslušný.⁵³

Funkční příslusnost soudu je upravena §10 OSŘ. Odvolání proti rozhodnutí okresního soudu je podáváno k soudu krajskému, prostřednictvím soudu okresního a o odvolání proti rozhodnutí soudu krajského, rozhoduje vrchní soud.

4.2.3 Obsazení soudu

Elektronický platební rozkaz, stejně jako platební rozkaz je v kompetenci samosoudce v řízení před okresním nebo krajským soudem jako soudem prvního stupně podle §36 a násl. OSŘ. Snaha k odbřemenění soudů vedla k tomu, že v rozkazním řízení mohou o platebních rozkazech včetně elektronického platebního rozkazu rozhodovat vyšší soudní úředníci podle §10 odst. 1, písm. a zákona č.121/2008. Nový zákon o vyšších soudních úřednících umožnila tuto agendu svěřit do pravomoci soudních úředníků: „*Vyšší soudní úředník může provádět úkony soudu prvního stupně v občanském soudním řízení v těchto věcech*“ vedle řízení o platebních rozkazech také

⁵³ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s.12

v,řízení o vydání elektronického platebního rozkazu, a v těchto případech i rozhodování o opožděně podaných odporech proti elektronickému platebnímu rozkazu, o zrušení elektronického platebního rozkazu, o zastavení řízení po zpětvzetí návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu...“ Proti rozhodnutí vydaném vyšším soudním úředníkem je možné podat odpor, jako v případě rozhodnutí vydaném soudcem. V případě podání odporu rozhoduje soudce v prvním stupni řízení, proti němuž je přípustné odvolání.

Nový zákon o vyšších soudních úřednících si poradil i s problémem ohledně kompetence vyšších soudních úředníků a jejich rozhodování podle §114b odst. 1 OSŘ. Současná úprava zmocňuje vyššího soudního úředníka k rozhodování podle §114b odst. 1 OSŘ, bylo-li o věci rozhodnuto právě platebním rozkazem nebo elektronickým platebním rozkazem. Výzva podle §114b odst. 1 OSŘ slouží k poučení žalovaného, kterému byl zaslán klasický platební rozkaz nebo elektronický platební rozkaz. Výzva je zaslána žalovanému současně s platebním rozkazem pro případ podání odporu. Může tak žalovanému uložit, „aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení.“⁵⁴ Současně upozorňuje v odstavci 5 tamtéž o následcích, pokud se včas nevyjádří.

Rozhodování o výzvě podle §114b OSŘ byla v minulosti podle judikatury svěřena pouze do pravomoci soudců, vyšší soudní úředník tak mohl provádět úkony v řízení o vydání platebního rozkazu, ale nemohl rozhodovat o této výzvě, neboť nebyl k takovému úkonu podle zákona oprávněn. Vzhledem k tomu, že výzva podle § 114b OSŘ zasahuje podstatným způsobem do práv žalovaného a v případě jeho nečinnosti, může vést k fikci uznání nároku.⁵⁵

Ve své podstatě by měla výzva podle §114b OSŘ vést k hospodárnosti řízení, které vyžaduje kvalifikovanou přípravu jednání a vylíčení skutečností i ze strany žalovaného. Nejvyšší soud ČR uvedl ve svém usnesení 32 Cdo 3735/2008, že *“Účelem*

⁵⁴ §114b odst. 1 OSŘ

⁵⁵ Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář. 1. vydání, Drápal L .Bureš .J. a kol., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 795

a cílem ustanovení § 114b o. s. ř. je posílit odpovědnost účastníků řízení za jeho výsledek se záměrem zrychlit řízení ve věci v prvním stupni a racionalizovat jeho průběh. Úkolem soudu je připravit jednání tak, aby při něm mohla být věc projednána a aby ji bylo možno rozhodnout zpravidla při prvním jednání. Smyslem přípravy jednání ve sporném řízení je tak určit okruh právně významných skutkových okolností, které jsou mezi účastníky sporné a které tak budou předmětem dokazování, jakož i zajistit obstarání důkazů, jejichž provedení účastníci k prokázání svých tvrzení navrhli, ale nemohou je sami předložit. V ustanovení § 114a a § 114b o. s. ř. jsou pak stanoveny některé prostředky a metody, jejichž pomocí lze cíle vlastní přípravy jednání dosáhnout. Jelikož okruh sporných skutečností nelze určit bez součinnosti žalovaného, vychází zákon v zájmu hospodárnosti a efektivity řízení ze zásady, že také žalovaný musí být zavázán již ve stadiu přípravy jednání vyjádřit se ve věci.“

4.2.4 Způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost

V rozkazním řízení platí obecné podmínky způsobilosti podle OSŘ. §19 OSŘ stanoví, že „*způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak ten, komu ji zákon přiznává*“. Podpůrně musíme použít ustanovení OZ, který vymezuje způsobilost mít práva a povinnosti. §7 OZ nám specifikuje právní subjektivitu fyzických osob, která vzniká jejich narozením, způsobilost má i počaté dítě, za předpokladu, že se narodí živé. Právnícké osoby mají právní subjektivitu podle §18 odst. 1 OZ.

Procesní způsobilost je zakotvena v § 20 odst. 1,2 OSŘ, podle něhož má účastník procesní způsobilost v rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti. U fyzických osob je dána způsobilost k právním úkonům podle §8 a násl. OZ zletilostí v plném rozsahu, nezletilí mají způsobilost k právním úkonům, „*kteřé jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku*“. Při nedostatku procesní způsobilosti je nezbytné řádné zastoupení účastníka. Právnícká osoba může jednat jen skrze fyzické osoby.

4.2.5 Podnět k zahájení řízení

Podnět k zahájení řízení je jednou z procesních podmínek, velmi důležitou právě pro vydání elektronického platebního rozkazu. Elektronický platební rozkaz podle § 174a odst. 1 OSŘ je možné vydat, jen „*je-li návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1.000 000 Kč*“. O specifických podmínkách podání bude pojednáno níže. Nyní se zaměříme na důsledky podání návrhu bez splnění podmínek pro vydání elektronického platebního rozkazu. Jakékoli jiné podání návrhu, například vlastnoručně podané u soudu v listinné podobě, nebo vyšší částka přesahující 1.000 000 Kč, povede k tomu, že nebude vydán platební rozkaz. Ovšem soud podle §42 odst. 2 OSŘ posuzuje každé podání podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen. Soud tedy může na základě doručení návrhu na elektronický platební rozkaz v listinné podobě například rozhodnout vydáním klasického platebního rozkazu, splňuje-li podání podmínky podle §172 OSŘ.

„Zatímco obyčejný platební rozkaz lze vydat i bez návrhu žalobce, elektronický platební rozkaz je možno vydat pouze na základě jeho výslovného návrhu obsaženého v elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem.“⁵⁶

Novelizace č. 218/2011 Sb. přidává k §174a OSŘ 3. odstavec, který řeší právě otázku chybného vyplnění elektronického formuláře pro vydání elektronického platebního rozkazu: "*Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, předseda senátu usnesením odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; ustanovení § 43 se nepoužije.*"

4.2.6 Splnění poplatkové povinnosti

Rozkazní řízení je v České republice zpoplatněno. Povinnost zaplatit soudní poplatek má žalobce. Žalovanému lze v platebním rozkazu uložit uhrazení nákladů

⁵⁶ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, s.2

žalobci, proti čemuž se může žalovaný odvolat. Nezaplacení soudního poplatku žalobcem, ani v dodatečně lhůtě dané soudem, má za následek zastavení řízení.

Rozkazní řízení je zpoplatněno podle zákona o soudních poplatcích č. 549/1991 Sb. V době zakotvení institutu elektronického platebního rozkazu do českého právního řádu byl snížen soudní poplatek u podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu na polovinu, ve výši 2% z uplatněné částky, nejméně 300 Kč. Tento krok byl veden podle důvodové zprávy k tomu, „*aby byl institut elektronického platebního rozkazu hojně využíván a záměr, jaký předkládaný návrh má, tj. odbřemenit soudy, bude naplněn.*“⁵⁷ Od prvního září však vstoupila v platnost novela č. 128/2011, která zvyšuje soudní poplatky. Zpoplatnění podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu je zvýšeno na 4% z částky vyšší než 20 000Kč, nejméně však 800 Kč. Elektronický platební rozkaz je stále zvýhodněn oproti obyčejnému platebnímu rozkazu, rozdíl však netvoří celá polovina, ale pouze 20%. Důvodová zpráva k zákonu č. 128/2011 Sb. říká, zamýšlený účel zákonodárce byl splněn, a to zavedením elektronického platebního rozkazu do povědomí veřejnosti a snaha o co největší popularizaci elektronických forem komunikace v justici, jakož i snaha posílit motivaci k jeho využívání. O zvýšení soudního poplatku při podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu tak důvodová zpráva říká: „*Elektronický platební rozkaz vešel do povědomí veřejnosti a splnil předpoklady, které zavedení zvýhodněné výše soudního poplatku sledovalo. V praxi však dochází k tomu, že žalobci využívají institut elektronického platebního rozkazu nejen pro agendu „nesporných pohledávek“, pro kterou je určen a nejsou nijak motivováni k podávání úplných a bezvadných návrhů.*“

4.2.7 Překážka litispendence

Právní princip ne bis in idem je v OSŘ promítnut ve dvou procesních podmínkách – překážka litispendence a překážka rei iudicatae. Překážka litispendence, neboli negativní procesní podmínka, která je zakotvena v §83 OSŘ brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení. Jedná se tedy o překážku již probíhajícího řízení,

⁵⁷ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., s .4

kteřá zamezuje dvojímú řízení v téže věci. Totožná věc se posuzuje z hlediska totožnosti účastníků a totožnosti samotné věci, včetně žalobního důvodu. Byl-li by žalobní důvod jiný, avšak vyplýval-li by ze stejné věci, nejednalo by se o překážku litispendence.⁵⁸ Stejně tak pokud by bylo řízení, které vytvářelo překážku litispendence zastaveno, byla by překážka litispendence odstraněna.⁵⁹

4.2.8 Překážka rei iudicatae

Překážka rei iudicatae je druhou negativní procesní podmínkou vycházející z právního principu ne bis in idem.⁶⁰ Podle §159a odst. 5 OSŘ se jedná o podmínku věci pravomocně rozhodnuté, která brání znovu projednání stejné věci. Rozhodnutí v rozkazním řízení má podobu platebního rozkazu v tomto případě elektronického platebního rozkazu, který má účinky pravomocného rozsudku, v případě, že proti němu nebyl podán odpor⁶¹ a byl-li doručen žalovanému do vlastních rukou. U překážky rei iudicatae platí stejné pravidlo totožnosti jako u překážky litispendence. Stejně tak se jedná o překážku, která vede k zastavení věci.⁶²

4.3 Další podmínky řízení

Rozkazní řízení jako takové má své specifické podmínky od obecného řízení, které je potřeba vedle procesních podmínek splnit pro zahájení řízení. Do obecných podmínek rozkazního řízení, které platí i pro elektronický platební rozkaz, patří existence peněžité pohledávky, a to, že uplatněný nárok vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem.⁶³ Mezi specifické podmínky samotného řízení a vydání rozhodnutí ve věci samé je také možné zařadit podmínku doručení platebního rozkazu

⁵⁸ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 239

⁵⁹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s.38

⁶⁰ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 239

⁶¹ §174 odst. 1 OSŘ

⁶² Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s.38

⁶³ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s.38

do vlastních rukou žalovaného s vyloučením náhradního doručení.⁶⁴ Stejně tak není možné platební rozkaz vydat, není-li znám pobyt žalovaného, anebo se žalovaný zdržuje v cizině.⁶⁵

Zavedení elektronického platebního rozkazu do českého právního řádu sebou nese další specifické podmínky. Na rozdíl od klasického platebního rozkazu je podmínkou vydání elektronického platebního rozkazu podání návrhu „na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce“⁶⁶ a peněžité plnění požadované žalobcem nesmí převýšit částku 1 000 000 Kč.⁶⁷

4.3.1 Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu

Specifickou podmínkou pro vydání elektronického platebního rozkazu je podle §174a odst. 1 jeho podání „na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem,“ poslední věta stejného odstavce nás odkazuje na daný formulář: „Tento formulář zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup“. Novela OSŘ, zákon č.128/2011 Sb. se také zabývá případnými nedostatky podání v třetím odstavci §174a : "Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo který je nesrozumitelný, anebo neurčitý, předseda senátu usnesením odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; ustanovení § 43 se nepoužije."

„Na rozdíl od platebního rozkazu, elektronický platební rozkaz je možno podat pouze na základě jeho výslovného návrhu.“⁶⁸ Návrh podaný prostřednictvím elektronického formuláře je tedy podmínkou vydání elektronického platebního rozkazu, bez něhož nemůže být elektronický platební rozkaz vydán. Jak již bylo pojednáno výše, jakékoli jiné podání, např. jak uvádí Petr Lavický ve svém článku, „vlastnoruční vyplnění formuláře a jeho zaslání soudu poštou v listinné podobě,“⁶⁹ může soudce

⁶⁴ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 390

⁶⁵ §172 odst. 2 OSŘ

⁶⁶ §174a odst. 1 OSŘ

⁶⁷ §174a odst. 1 OSŘ

⁶⁸ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

⁶⁹ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI s. 2

rozhodnout vydáním klasického platebního rozkazu nebo posoudit obsah podání a např. nařídít jednání. Ovšem i v případě podání návrhu,⁷⁰ který splňuje veškeré podmínky pro vydání elektronického platebního návrhu, nemusí být elektronický platební rozkaz vydán. Nejedná se totiž o podmínku obligatorní. Petr Forejt a František Korbel ve svém článku Elektronický platební rozkaz je tu, píše: „*V porovnání se zněním vládního návrhu došlo kromě formulačních změn i ke změně obsahové - vydání EPR není obligatorní, nýbrž pouze fakultativní. Tato změna měla za cíl pouze vytvoření legální pojistky, aby soud mohl v případě nutnosti (např. technického selhání) vyřizovat podané návrhy i klasickým způsobem...*“⁷¹

V této souvislosti však vzniká otázka ohledně doměření soudního poplatku v případě splnění veškerých podmínek pro vydání elektronického platebního rozkazu, pokud soudce rozhodne klasickým platebním rozkazem, nebo nařídí jednání. Měl by žalobce uhradit rozdíl v soudním poplatku i v případě, že splnil všechny podmínky pro zařazení do snížené sazby? Důvodová zpráva k zákonu č. 128/2011 Sb. předpokládá doplacení soudního poplatku ve všech případech, kdy nedojde k vydání elektronického platebního rozkazu. Podle zákona o soudních poplatcích, ale i v případě, že soud elektronický platební rozkaz nevydá a pokračuje v řízení, doměří navrhovateli poplatek do výše obecného návrhu na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění. Stejně tak soud doměří soudní poplatek, pokud nebyl návrh na vydání elektronického platebního rozkazu podán prostřednictvím aplikace k tomu určené.⁷² Důvodová zpráva k zákonu č. 128/2011 Sb. říká: „*V souvislosti s nejasnostmi ohledně soudního poplatku za návrh na podání elektronického platebního rozkazu a jeho doměrování v případě, že elektronický platební rozkaz soud nevydá, obsahuje návrh novelizace výslovnou úpravu doměření soudního poplatku, a to do výše podle položky 1“*

4.3.2 Elektronický formulář

Elektronický formulář, požadovaný zákonem pro vydání elektronického platebního rozkazu, je standardizovaným formulářem, který podle zákona č. 218/2011

⁷⁰ Návrh ve smyslu návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu podle §174a odst. 1 OSŘ

⁷¹ Elektronický platební rozkaz je tu, Forejt Petr, Korbel František, Bulletin advokacie, ASPI

⁷² Příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., poplatky za řízení, položka 1, 2

Sb. „*zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup*“. Vzor formuláře můžeme nalézt na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti na www.justice.cz proklikem přes eJustici a elektronický platební rozkaz se dostaneme do vstupu aplikace. Aplikaci včetně samotného formuláře také můžeme nalézt na samostatném odkazu: <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>.

„*Vypracování formuláře návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu tak, aby pokud možno zabezpečil řádné vymezení předmětu řízení*“⁷³ se stalo stěžejním úkolem ministerstva spravedlnosti. Ministerstvo vypracovalo celkem přehledný formulář s rozpracovanou nápovědou obsahující potřebná ustanovení OSŘ. Od 12. 10. 2011 je spuštěna nová verze č. 20-A. Samotný formulář je aktivní softwarovou aplikací, která by měla být do budoucna stále rozvíjena.⁷⁴

Nyní bych se ráda věnovala samotnému vyplnění elektronického formuláře a podívala bych se blíže na jeho specifika a zpracování, které je důležité pro funkčnost a efektivitu tohoto nového institutu.

Pro samotné vyplnění elektronického formuláře je potřeba mít nainstalovaný program Adobe Reader, který je schopný pracovat s pdf formátem formuláře, na který upozorní právě nápověda⁷⁵. K otevření nápovědy je však paradoxně také zapotřebí mít nainstalovaný Adobe Reader, jelikož je soubor také ve formátu pdf. Tento první zádrhel však považuji za poměrně banální, vzhledem k velmi jednoduchému stažení programu na internetu i pro běžného uživatele internetu. První část nápovědy pod názvem „*Případy, kdy lze podat návrh na vydání elektronického platebního rozkazu*“ uživateli stručně vysvětlí s příslušnými odkazy na zákonnou úpravu právě případy, kdy je možné podat návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, podmínky podání návrhu a průběh rozkazního řízení včetně opravných prostředků. Druhá část „*Vyplňování formuláře návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu*“ se týká čistě jen vyplňování formuláře. Třetí část se věnuje odeslání formuláře a řešení případných chyb

⁷³ Čtyři připomínky k připravovanému návrhu právní úpravy elektronického platebního rozkazu a též k úpravě platebního rozkazu vůbec, Z.Pulkrábek, Soudce, 4/2007, s.24

⁷⁴ Elektronický platební rozkaz je tu, Forejt Petr, Korbel František, Bulletin advokacie, ASPI

⁷⁵ Nápověda ve smyslu nápovědy na vyplnění EPR na <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>, dále jen nápověda

ve formuláři. Náповědu uzavírají citovaná vybraná ustanovení občanského soudního řádu o stanovení věcné a místní příslušnosti.

Formulář je rozdělen do osmi částí, a to:

- A. Soud, kterému je návrh určen
- B. Účastníci a jejich zástupci – žalobce, žalovaný
- C. Předmět – právo na zaplacení peněžité částky
- D. Náklady řízení
- E. Bankovní údaje
- F. Soudní poplatek
- G. Petit
- H. Přílohy

Velmi praktické je použití tzv. scrollovacího okna, které dává na výběr žalobci z konkrétních možností, které nabízí formulář. Jako příklad mohu uvést hned první část A, kde musí žalobce označit příslušný soud, kterému je návrh na vydání elektronického platebního rozkazu určen, včetně odůvodnění jeho místní příslušnosti. V případě, že je příslušný soud krajský, je potřeba označit i věcnou příslušnost. Pro pomoc s první částí slouží právě citovaná ustanovení o věcné a místní příslušnosti v závěru náповědy. Okno tak nabízí žalobci všechny soudy, u kterých je možné elektronický platební rozkaz podat. Stejně tak u sekce B, která se týká označení účastníků, nejprve žalobce označí, zda se jedná o fyzickou osobu, právnickou osobu nebo fyzickou osobu podnikající a až poté se rozbalí požadovaná okna k vyplnění. Podle mého názoru, je pro laika tento způsob vyplňování velmi užitečný a praktický, a ve svém důsledku se snaží vyloučit co největší množství chyb při vyplňování.

Část C pod názvem Předmět – právo na zaplacení peněžité částky již nabízí možnost vyplnit pole dle uvážení žalobce. Jedná se o „*skutečnosti, z nichž vyplývá uplatněné právo na zaplacení peněžité částky (skutková tvrzení a označení důkazů)*“ Toto okno slouží k vyličení rozhodujících skutečností a označení důkazů, které je možné přiložit v části H. Stejně jako u obyčejného platebního rozkazu, tak i u elektronického platebního rozkazu platí, že „*platebním rozkazem nelze vyřídit žalobu, v níž není jasně uveden skutkový podklad zažalovaného nároku jak co do vzniku*

*pohledávky, tak i co do její splatnosti, výše úroků, doby, od které se úroky požadují, a vůbec co do všech složek, z nichž se žalobou uplatňovaný nárok vyvozuje.*⁷⁶

Část B i část C můžeme rozšířit o další skutečnosti a přidávat jak další účastníky řízení (žalobce i žalované), tak můžeme v jednom formuláři přidávat další nároky. Otázkou je, zda je praktické žalovat více nároků v jednom formuláři, neboť *„jestliže je žalobou uplatněno více nároků a skutková tvrzení v žalobě neumožňují závěr, že všechny nároky z nich vyplývají, nelze rozhodnout jen o některých nárocích*⁷⁷. Stejně tak pokud žalovaný pošle odpor, byť jen do jednoho z nároků, platební rozkaz se v celém rozsahu ruší a je nařízeno jednání.

Vzhledem k vyplnění okna *„skutečnosti, z nichž vyplývá uplatněné právo na zaplacení peněžité částky“* nechané plně k dispozici žalobce, vzniklo několik pochybností nad tím, zda je tato úprava dostatečná či nikoli. Zdeněk Purkrábek, soudce Okresního soudu Plzeň – jih, si právě klade tuto otázku: *„Úplnost žalobních tvrzení se posuzuje ze dvou hledisek. Žalobce především musí individualizací základu svého nároku určit, o čem má být rozhodováno, a odlišit základ nároku od základů jiných možných nároků....Neurčí-li žalobce, z které dodávky jeho nárok vzešel, jak bude moci žalovaný posoudit důvodnost žaloby? A jak se po skončení řízení pozná, že v další žalobě již uplatňuje skutečně něco jiného?“*⁷⁸ Také výklad z komentáře k občanskému soudnímu řádu říká: *„Žalobce proto musí v elektronickém formuláři tvrdit skutečnosti, z nichž vyplývá jeho nárok na zaplacení peněžní částky. Tyto skutečnosti musí uvést v takovém rozsahu, aby odpovídaly všem znakům skutkové podstaty právní normy, o kterou se žalobcův nárok opírá.*⁷⁹ K tomu přichází novela OSŘ, zákon č. 218/2011 Sb. s doplněním §174a OSŘ o třetí odstavce, kdy předseda senátu usnesením odmítne ten návrh, *„který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý“*.

Další polemikou ohledně formuláře na vydání elektronického platebního rozkazu je otázka vyplňování okna příslušenství, kdy žalobce musí vyplnit výši

⁷⁶ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 73

⁷⁷ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 73

⁷⁸ Čtyři připomínky k připravovanému návrhu právní úpravy elektronického platebního rozkazu a též k úpravě platebního rozkazu vůbec Z.Pulkrábek, Soudce, 4/2007, s. 24

⁷⁹ Občanský soudní řád Komentář I díl, Ludvík David, František Ištváněk, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

zákonných úroků z prodlení. Soudce Zdeněk Purkrábek ve svém článku píše, že „*po změně právní úpravy v roce 2005 se zde totiž dělají chyby, a proto by bylo žádoucí, aby žalobce uvedl pouze počátek prodlení, úročenou částku a že jde o úroky v zákonné výši. Program návrh zpracující by pak musel formulaci výše úroků, při zohlednění její proměnlivosti v průběhu doby prodlení, vytvořit*“⁸⁰. Vzhledem k celkovému pojetí návrhu a jeho automatizaci a softwarové propracovanosti bych čekala automatické zpracování informací po zadání data splatnosti pohledávky. S ohledem na právní úpravu zákonných úroků: „*Výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů. V každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.*“⁸¹ se stává vyplnění tohoto okna náročným pro laika a vytváří prostor pro případné chyby v počítání úroků.

Další části návrhu D, E, F, jsou vcelku jasné, bez nutnosti bližšího vysvětlování. Možná jen položka soudní poplatek by mohl být automaticky vypočítáván z uplatňované pohledávky v rámci automatizace návrhu. Místo toho nás návod odkazuje na znění přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích. Část G nám automaticky vygeneruje petit žaloby, s tím, že pokud žalobce změní cokoli z části C, na základě které se petit generuje, je potřeba petit vygenerovat znovu. V části H je žalobce vyzván k připojení příloh, „*kde by měl žalobce připojit veškeré písemné důkazy, jichž se dovolává*“. Počet a formáty příloh jsou specifikovány níže v návodu. Podle něj je možné „*přiložit max. 10 MB, a to ve formátu pdf., txt, doc, rtf, xls. Jiné formáty nejsou podporované podatelnou, a proto nemohou být přikládány. Počet příloh není zcela omezen, ale souvisí s předchozím bodem. Mělo by určitě jít přiložit 20 příloh, ale takových, že jejich název bude pouze jednořádkový.*“ Omezení velikosti přiložených dat na max. 10 MB je vzhledem k typu řízení a obvyklému množství a typu důkazního materiálu v rozkazním řízení dostačující. Možný problém by mohl nastat v případě uvedení více nároků žalobcem v jednom návrhu.

⁸⁰ Čtyři připomínky k připravovanému návrhu právní úpravy elektronického platebního rozkazu a též k úpravě platebního rozkazu vůbec, Z.Pulkrábek, Soudce, 4/2007, s.25

⁸¹ Nařízení vlády č.142/1994 Sb. §1

Otázkou však je, zda je vůbec nezbytné, své tvrzení podpořit připojením důkazů. Petr Lavický se ve svém článku Elektronický platební rozkaz? přiklání k názoru, že *„nepřipojení listinných důkazů, resp. jejich elektronické konverze, dle našeho názoru nebrání vydání elektronického platebního rozkazu. Předpokladem jeho vydání totiž není prokázání nebo osvědčení tvrzených skutečností, ale – krom – jiných předpokladů – pouze to, aby uplatněné právo vyplývalo z tvrzených skutečností“*⁸².

Po vyplnění všech částí návrhu může žalobce přistoupit k samotnému odeslání návrhu. Zbývá doplnit elektronický podpis a odeslat dokument kliknutím na políčko odeslat. Kontrola vyplnění povinných polí probíhá při podpisu, jak je psáno v návodu: *„Při podpisu se kontroluje, zda jsou vyplněna všechna povinná pole. Pokud tomu tak není, ukáže se chybová hláška. Teprve po vyplnění všech povinných polí by měl být dokument podepsán.“* Neúplně vyplněný dokument tak vůbec na příslušný soud neodejde a aplikace dokument neodešle. Pro potvrzení přijetí návrhu ještě uvede žalobce svou elektronickou adresu a dokument může odeslat. V zápětí se žalobci vrátí potvrzující e-mail včetně údajů pro zaplacení soudního poplatku.

Celé vyplnění dokumentu může probíhat bez připojení k internetu. Žalobce si může formulář stáhnout včetně nápovědy do počítače a připojit se až ve fázi odesílání návrhu. Až na několik zmíněných nedostatků, uživatelsky vypadá návrh vcelku jednoduše, s možností prostudování veškerých informací a podmínek odeslání návrhu v off-line režimu.

4.3.3 Elektronický podpis

Elektronický podpis je zaveden do českého právního řádu zákonem č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu. Pro splnění podmínky pro podání návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu je nezbytné podepsat návrh zaručeným elektronickým podpisem žalobce. Zaručený elektronický podpis musí obsahovat veškeré zákonné podmínky, o kterých je pojednáno výše v kapitole 2.2.5 Elektronické podání a elektronické doručování.

⁸² Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, s. 4

4.3.4 Peněžité nárok nepřevyšující 1.000 000 Kč

Soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz za podmínky, že peněžité plnění požadované žalobcem nepřesáhne 1 000 000Kč. Důvodová zpráva však nevysvětluje, proč se k tomuto omezení rozhodla. Petr Lavický ve svém článku Elektronický platební rozkaz? domýšlí důvod a to, že : „*důvodem zavedení limitu jednoho milionu korun patrně byla obava před zneužitím elektronického platebního rozkazu a ochrana žalovaného*“⁸³. Avšak v kontextu s výkladem v komentáři k OSŘ,⁸⁴ že „*elektronický platební rozkaz není pořád ničím jiným než jenom platebním rozkazem,*“ se musím přiklonit k názoru, že žádný takový důvod přísnější ochrany žalovaného oproti klasickému platebnímu rozkazu neexistuje.

Další otázkou je, jak má soud postupovat v případě, že částka uvedená v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu je vyšší než 1.000 000Kč. Jelikož se jedná o specifickou podmínku nezbytnou k vydání elektronického platebního rozkazu, znamená to, že nejsou splněny podmínky pro jeho vydání, a „*jsou-li však v této situaci splněny všechny předpoklady stanovené v §172 pro vydání obyčejného platebního rozkazu, nic soudu nebrání, aby rozhodl tímto obyčejným platebním rozkazem*“⁸⁵.

§174a odst.1OSŘ specifikuje horní hranici peněžitého plnění v českých korunách. Otázkou je, zda je možné uplatnit návrh, jehož peněžité plnění bude nárokováno v cizí měně. Petr Lavický ve svém rozboru elektronického platebního rozkazu dochází k závěru: „*Není zřejmě věcného důvodu, proč by měl být elektronický platební rozkaz omezován jenom na plnění v korunách českých; proto bude namíste analogicky použít § 155 odst. 2 o. s. ř. a za podmínek v něm uvedených přiznat plnění i v cizí měně, samozřejmě jenom do výše odpovídající uvedenému limitu. Částka 1 milionu Kč tak z tohoto pohledu vyjadřuje pouze hodnotu horní hranice, nikoliv též měnu, v níž lze peněžní částku požadovat.*“⁸⁶ Stejný závěr lze nalézt i v komentáři k OSŘ, který stejně tak tvrdí, že „*peněžní částka vyjadřuje hodnotu horní hranice,*

⁸³ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, s .2

⁸⁴ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

⁸⁵ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

⁸⁶ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI ,s. 3

*nikoli též měnu*⁸⁷. Aktualizace nové verze formuláře s označením 20-a k 12. 10. 2011 nabízí ve formuláři na výběr žalobci, v jaké měně bude vznesen peněžitý nárok. Na výběr má žalovaný z 16-ti světových měn. Otázkou však zůstává, jak přistoupit k návrhu, který se bude týkat jiné měny, která není žalobci nabídnuta v rámci elektronického formuláře. Podle výkladu Petra Lavického a komentáře k OSŘ⁸⁸ je možné přiznat plnění v jakékoli cizí měně analogicky podle §155 odst. 2 OSŘ, ovšem samotný formulář takové vyplnění neumožňuje a odeslat formulář bez vyplnění výše pohledávky není možné.

Formulace peněžité plnění také blíže nestanoví, zda se plnění týká jen jistiny, anebo se jedná o jistinu a příslušenství dohromady. Výklad v komentáři k OSŘ se přiklání k variantě, že k příslušenství se ve formulaci na peněžité plnění nezapočítává: *„Zákon se zde přitom omezuje na formulaci peněžité plnění a nestanoví blíže, zda jde o jistinu včetně příslušenství (viz §121 odst. 3 obč. zák.)nebo zda rozhodující je pouze sama výše jistiny a k příslušenství se nepřihlíží, ačkoliv na jiných místech se v případě uplatnění finančních limitů k této otázce explicitně vyjadřuje. Nelze zřejmě nalézt žádný rozumný důvod pro to, aby uvedenou částku bylo nutno chápat jako horní nepřekročitelnou hranici včetně příslušenství, za této situace lze analogicky dovodit, že k příslušenství se ani v případě § 174a odst. 1 nepřihlíží.“*⁸⁹ Výklad, že k příslušenství se v rámci horní hranici 1.000 000Kč nepřihlíží, posiluje i struktura elektronického formuláře. V části C, která slouží k individualizaci konkrétního žalobního nároku, je rozdělena do dvou polí: pohledávka a příslušenství. V případě, že žalobce požaduje ve svém nároku i zaplacení včetně příslušenství, musí vyplnit úrokovou sazbu a splatnost pohledávky. Výše úroku není v žalobním nároku automaticky dopočítána, v případě, že příslušenství může být požadováno až do zaplacení pohledávky, často není ani možné dopředu spočítat konečnou výši. V žalobním návrhu tedy není nikde možné nalézt celkovou hodnotu příslušenství.

⁸⁷ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

⁸⁸ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

⁸⁹ Občanský soudní řád Komentář I. díl, Ludvík David, František Ištvanek, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

Naopak do pohledávky se podle nové verze formuláře započítává smluvní pokuta, jejíž celkovou výši musí žalobce spočítat a vyplnit ji ve formuláři právě jako pohledávku.⁹⁰

4.3.5 Obecné podmínky rozkazního řízení

Vedle specifických podmínek musí návrh na vydání elektronického platebního rozkazu splňovat i obecné podmínky rozkazního řízení. V odstavci 2 §174a OSŘ se uvádí, že na elektronický platební rozkaz se obdobně použijí ustanovení vztahující se k platebnímu rozkazu, tedy ustanovení § 172 až § 174 OSŘ. Mezi obecné podmínky rozkazního řízení patří skutečnosti, že žalobní návrh musí znít na zaplacení peněžité částky. Není tedy možné v řízení o platebním rozkazu požadovat jiné nároky, např. vyslovení neplatnosti smlouvy spojené s přiznáním určitého odškodnění.⁹¹ Co se týče výše peněžitého nároku, na rozdíl od klasického rozkazního řízení, který nezná omezení výše peněžitého nároku, u elektronického platebního rozkazu je limitována 1.000 000 Kč.

Druhou podmínkou je to, že uplatněný nárok vyplývá ze skutečnosti uvedených žalobcem. Jak již bylo pojednáno výše, rozkazní řízení má svou specifickou povahu, jak je pojednáno v důvodové zprávě, probíhá bez jednání, dokazování a bez slyšení žalovaného. Ochrana žalovaného se přesouvá do stádia po vydání rozhodnutí, kdy je na žalovaném, zda se rozhodnutí vzepře podáním odporu, nebo rozhodnutí akceptuje.⁹² Ovšem jak píše ve své knize Platební rozkaz Radka Pelikánová: *„Ani platební rozkaz tedy svým způsobem nepostrádá skutkový základ, byť se o něm soud v rozhodnutí nevyslovuje...Závěr, že uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, předpokládá takové vyličení rozhodujících skutečností, které soudu umožní žalobcem tvrzený skutkový základ podrobit právnímu posouzení. Jde o vzájemně podmíněný vztah. Jednak musí být skutkové okolnosti vyličené úplně, aby bylo možno posoudit, jaký právní nárok je uplatňován, jednak musí být – z hlediska hypotézy právní normy, kterou soud uvažuje – žalobcem tvrzeny všechny skutečnosti, s nimiž tato norma spojuje vznik,*

⁹⁰ Náповěda na vyplnění EPR na <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>

⁹¹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 71

⁹² Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb., s. 1

změnu, nebo zánik práv a povinností.“⁹³ Ke stejnému názoru dochází i Petr Lavický, který ve svém článku věnovaném elektronickému platebnímu rozkazu říká, že soud neprovádí dokazování, ale je nutné zvážit, zda existuje právní norma, z které peněžitý nárok vyplývá a jestli žalobcova tvrzení odpovídají znakům skutkové podstaty nárokové normy. Jako nezbytné pak vypočítává uvedení žalobcem : „*skutkového podkladu zažalovaného nároku jak co do vzniku pohledávky, tak i co do její splatnosti, výše úroků, doby, od které se úroky požadují, a vůbec co do všech složek, z nichž uplatňovaný nárok vyvozuje*“ dále pak : „*označit oprávněného a povinného; bude li návrh směřovat proti několika žalovaným, bude jeho povinností uvést, zda žalovaní mají být zavázáni rukou společnou a nerozdílnou, nebo zda jde o dlužníka a ručitele, případně jaké jsou podíly každého společného dlužníka na dluhu, jde-li o dílčí závazky.*“⁹⁴ Zákon č.218/2011 Sb. pak dává možnost předsedovi senátu návrh na vydání elektronického platebního rozkazu v případě, že neobsahuje všechny náležitosti, nebo je návrh nesrozumitelný, anebo neurčitý, usnesením odmítnout, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení, v tomto případě se nepoužije ustanovení §43 OSŘ.

Mezi poslední z podmínek rozkazního řízení patří negativní podmínka, a to neznámost pobytu žalovaného, nebo doručení platebního rozkazu do ciziny.

4.3.6 Doručování

Doručování je jedním ze stěžejních aspektů elektronického platebního rozkazu. Zákon hovoří rovnou o dvou podmínkách doručení, nezbytných pro nabytí účinků pravomocného rozsudku elektronického platebního rozkazu. Za prvé je to právě způsob doručení návrhu na soud, který vyjadřuje jednu z podmínek pro vydání elektronického platebního rozkazu podle § 174a odst. 1 OSŘ, kdy návrh musí být podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem. Za druhé se jedná o doručení elektronického platebního rozkazu žalovanému do vlastních rukou, podle § 173 odst. 1 OSŘ. O podání návrhu na elektronickém formuláři přes e-podatelnu a o veškerých nezbytných krocích k jeho odeslání na soud jsme již hovořili v kapitole o

⁹³ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 73

⁹⁴ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI,s 4

elektronickém formuláři. Nyní bych se ráda zaměřila na doručení vydaného elektronického platebního rozkazu žalovanému.

Platebního rozkaz je podle § 173 odst. 1 OSŘ *„třeba doručit žalovanému do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno“*. Odstavec 2 poté říká, že pokud není platební rozkaz žalovanému doručen, *„soud jej usnesením zruší v plném rozsahu“*. Důvodem této úpravy je povaha platebního rozkazu, kdy je platební rozkaz vydán na základě tvrzení žalovaného, bez jednání, bez dokazování a bez slyšení žalovaného. V podstatě to znamená, že je vyloučena rovnost účastníků, platební rozkaz je vydán jen na základě obsahu žaloby. Pro zajištění možnosti obrany žalovaného existuje právě nezbytnost doručení platebního rozkazu do vlastních rukou žalovanému, aby v případě, že s žalobou nesouhlasí, mohl v dané lhůtě podat odpor. Dokazování a možnost obrany se tak odsouvá do stádia po rozhodnutí, kdy je na žalovaném, zda odpor podá, nebo akceptuje vydané rozhodnutí.⁹⁵ *„Proto občanský soudní řád předepisuje doručit žalovanému platební rozkaz způsobem, který vylučuje pochybnosti o tom, zda se žalovaný předepsaným způsobem dozvěděl, že bez jednání soudu mu bylo uloženo zaplatit peněžité plnění. Tímto spolehlivým způsobem je jedině doručení platebního rozkazu do vlastních rukou žalovaného.“*⁹⁶

Pravidla doručování upravuje § 45 a násl. OSŘ. Pro doručování písemností do vlastních rukou použijeme §49 OSŘ, jak pro písemnost v listinné podobě, tak i pro písemnosti zaslané prostřednictvím veřejné datové sítě, které se považují za doručení do vlastních rukou adresáta podle odstavce 6 tamtéž. Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů č. 300/2008 Sb. upravuje doručování do datových schránek. §17 odst.1 č.1 300/2008 Sb. stanoví: *„Umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě. Doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob*

⁹⁵ Civilní právo procesní, Alena Winterová a kol., Praha: Linde, 2008, s. 389

⁹⁶ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 118

doručení se nepoužijí.“ Odstavec 2 k tomu dodává: *„Připouštějí-li jiné právní předpisy doručování prostřednictvím datových schránek, pořadí způsobů doručování stanovené těmito právními předpisy zůstává ustanovením odstavce 1 nedotčeno.*“ Pro zaslání elektronického platebního rozkazu žalovanému, to znamená, že v případě, kdy žalovaný má zpřístupněnou datovou schránku, bude mu elektronický platební rozkaz zaslán prostřednictvím této datové schránky. Zpřístupnění datové schránky je definováno v témže zákoně v § 10 odst. 2 tak, že datová schránka je zpřístupněna prvním přihlášením, nejpozději však patnáctým dnem po dni doručení přístupových údajů těmto osobám.

Osoby, kterým se zřizuje datová schránka automaticky ministerstvem, jsou podle zákona č. 300/2008 Sb. podle §4 odst. 3 u podnikajících fyzických osob advokáti, daňoví poradci a insolvenční správci, podle §5 odst. 1, právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a organizační složka podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a podle §6 odst. 1 orgánu veřejné moci.

Fyzické osoby si mohou datovou schránku zřídit na žádost. V případě existence datové schránky se písemnosti, v případě, že je to možné podle § 17 odst. 1 zákona 300/2008 Sb., zašlou prostřednictvím datové schránky. Doručení dokumentu se počítá od okamžiku přihlášení se do datové schránky, v případě nepřihlášení se ve lhůtě 10 dnů, se považuje dokument za doručený, doručení má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou. Výjimku však tvoří případy, kdy jiný právní předpis vylučuje náhradní doručení.⁹⁷

Pokud nebyl dokument doručen prostřednictvím datové schránky, elektronický platební rozkaz soud odešle v listinné podobě na adresu žalovaného, v případě fyzické osoby podle §46b písm. a OSŘ na *„adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel, není-li taková adresa evidována, adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu“*, u právnické osoby je to podle § 46b písm. e OSŘ *„adresa sídla zapsaná v příslušném rejstříku nebo adresa zástupce pro doručování uvedená ve smlouvě“*.

⁹⁷ Zákon č. 300/2008 Sb., §17 odst. 3-6

Doručení do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení podle OSŘ znamená, že v případě, kdy *„orgán nezastihl adresáta písemnosti, písemnost uloží a adresátu zanechá vhodným způsobem písemnou výzvu, aby si písemnost vyzvedl“* a nevyzvedne-li si adresát písemnost do 10 dnů ode dne, kdy je písemnost připravena k vyzvednutí, je odeslána zpět odesílajícímu soudu.

Ani v případě datových schránek, ani v případě listinného dokumentu neplatí fikce doručení, avšak odepře-li adresát přijetí písemnosti, považuje se písemnost za doručenou dnem odepření písemnosti.

Teoreticky by bylo možné i odeslání elektronického platebního rozkazu na elektronickou adresu žalovaného podle §45 odst. 2 OSŘ. Ale vzhledem k tomu, že je doručení na elektronickou adresu jen na žádost adresáta, což je v tomto případě nepravděpodobné vzhledem k povaze rozkazního řízení, tuto možnost nepovažuji za hodnou delšího rozboru.

§173 odst. 2 OSŘ upravuje doručení více žalovaným. Podle tohoto ustanovení pokud není možné *„platební rozkaz doručit i jen jednomu ze žalovaných, soud jej usnesením zruší v plném rozsahu“*.

Problémy s doručováním písemností činí komplikace a mohou způsobit protahování rozkazního řízení. Vzniká zde konflikt mezi ochranou žalovaného a vymáháním práva. Někteří odborníci se přiklání k názoru, že by bylo východiskem povolit možnost náhradního doručení u pohledávek do určité finanční částky. Argumentem může být účinek rozsudku pro zmeškání, který umožňuje v případě nedoručení písemností žalovanému uložit povinnost zaplacení pohledávky, aniž by se na řízení nějakým způsobem aktivně podílel. Rozsudek pro zmeškání nevyžaduje doručení do vlastních rukou s nemožností náhradního doručení. V případě, že si žalovaný zasláný platební rozkaz nepřevzme, soudce nařídí jednání, které může doručit formou fikce doručení, žalobci potvrdit jeho nárok a poslat žalovanému rozsudek pro zmeškání, který lze doručit formou fikce doručení. Dále je možné po úvaze soudce, platební rozkaz vůbec nevydat a poslat žalovanému žalobu s výzvou podle § 115a OSŘ a rozhodnout rozsudkem bez nařízení jednání. Tento způsob může v konečném důsledku pomoci s problémy s doručováním platebních rozkazů. Na druhé straně stojí

zájem a ochrana žalovaného, která vzhledem k povaze rozkazního řízení vyžaduje doručení písemnosti žalovanému a možnost bránit se podáním odporu.

4.4 Elektronický platební rozkaz – jeho charakter a účinky

Na elektronický platební rozkaz se vztahuje obecné ustanovení o platebním rozkazu §174 odst. 1, kdy *„platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku“*. Znamená to tedy, že platební rozkaz se stává závazným pro strany sporu a stává se pravomocným a vykonatelným. Radka Pelikánová ve své knize *„Platební rozkaz“*, rozřadila platební rozkaz do několika kategorií – Platební rozkaz jako usnesení blízké rozsudku, platební rozkaz coby doručovaná písemnost, pravomocný platební rozkaz mající účinky pravomocného rozsudku a pravomocný platební rozkaz jako exekuční titul. Rozdělení je provedené z důvodu jeho srovnání se zahraniční úpravou, kterému se budu věnovat v samostatné kapitole. I tak jsem se rozhodla tomuto rozdělení a jeho účinků a charakteru v českém právním řádu věnovat již v této kapitole. V prvním případě Radka Pelikánová poukazuje na to, že i přes to, že v §174 odst. 1 OSŘ se píše o platebním rozkazu a jeho vztahu k rozsudku, že platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Ovšem samotný platební rozkaz je jedním z typů usnesení, které má podobný charakter a podobu jako rozsudek. Proto Radka Pelikánová vítá zákon č.30/2000 Sb., který doplnil ustanovení §174 odst. 4 OSŘ o výslovný odkaz na § 164 OSŘ, který se použije v případě při opravách chyb ve výroku a vyhotovení platebního rozkazu.

V dalším bodě věnovaném platebnímu rozkazu jako doručované písemnosti, platební rozkaz, aby nabyl účinky vykonatelného rozhodnutí a byl podkladem pro soudní výkon rozhodnutí, musí obsahovat přesnou individualizaci žalobce a žalovaného, včetně obsahu a rozsahu plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění. Dále je nezbytné platební rozkaz doručit do vlastních rukou žalovaného bez možnosti náhradního doručení. V třetí části je pojednáno o pravomocném platebním rozkazu, který má účinky pravomocného rozsudku. Platební rozkaz je jedním ze způsobů meritorního vyřízení před soudem uplatněného nároku. *„Z tohoto hlediska není podstatného rozdílu*

mezi platebním rozkazem a jinými formami rozhodnutí ve věci samé.....Spojuje-li zákon účinky pravomocného platebního rozkazu s účinky pravomocného rozsudku(§174), vyjadřuje jen to, že žalovaný – třebaže platební rozkaz byl vydán bez slyšení stran jen na základě posouzení skutkových tvrzení žalobce – tím, že proti němu nepodal odpor, vyjádřil vůli podrobit se rozhodnutí soudu o povinnosti poskytnout peněžité plnění.⁹⁸ Zákon tak vyjadřuje, že rozsudek, proti kterému nebyl podán odpor, je pravomocný a vykonatelný, zakládá překážku rei iudicatae a stává se exekučním titulem. Tím se dostáváme ke čtvrtému aspektu platebního rozkazu, kdy pravomocný platební rozkaz se může stát pravomocným exekučním titulem a podléhá obecné úpravě o výkonu rozhodnutí.⁹⁹

4.5 Odpor

Odpor neboli obrana žalovaného proti elektronickému platebnímu rozkazu je zakotvena v §174 OSŘ. Úprava se podle § 174a odst. 2 OSŘ neliší od úpravy klasického platebního rozkazu, a tak se obdobně použije ustanovení vztahující se ke klasickému platebnímu rozkazu. V případě, že žalovaný odpor nepodá, platební rozkaz nabude účinků pravomocného rozsudku. Odpor je laicky řečeno „opravný prostředek“ svého druhu, jelikož se zkoumá jen z hlediska jeho včasnosti a zda byl podán oprávněnou osobou. Žádný formulářový vzor pro podání odporu neexistuje. *„Odpor je tedy neformální procesní úkon, příslušející odpůrci, jehož použití má za následek zrušení vydaného platebního rozkazu v celém rozsahu a navrácení řízení do stavu před vydáním platebního rozkazu. Vzhledem k tomu, že odpor je úkon neformální, nemusí obsahovat žádné zdůvodnění. Nemusí ani obsahovat konkrétně slovo „odpor“. Z tohoto podání musí být pouze zřejmé, kdo jej podává a že jeho obsahem je nesouhlas s vydaným platebním rozkazem, tj. že není napadán pouze výrok o nákladech řízení.“¹⁰⁰*

Jednou z podmínek podání odporu je tedy patnáctidenní lhůta pro jeho podání, kterou nalezneme v ustanovení o podmínkách vydání platebního rozkazu v §172 odst. 1 OSŘ, kdy je žalovaný platebním rozkazem vyzván, aby *„do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení, anebo aby*

⁹⁸ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 109

⁹⁹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 106-113

¹⁰⁰ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s. 131-132

v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal“. § 174 OSŘ poté stanoví, že včas podaným odporem se ruší platební rozkaz v plném rozsahu a naopak pozdě podaný odpor soud usnesením odmítne.

Druhou podmínkou je aktivní legitimace pro podání odporu, respektive podaný odpor soud odmítne, podal-li jej ten, kdo k podání odporu není oprávněn. Podat odpor může i jen jeden ze žalovaných, s tím se platební rozkaz ruší pro všechny žalované a soud nařídí jednání. Tuto úpravu, která umožňuje v případě, že žalobce žaluje více osob v jednom návrhu, kritizuje ve svém článku soudce Okresního soudu Plzeň-jih Zdeněk Purkrábek. Klade si otázku, proč musí být vedeno řízení s někým, kdo s obsahem žaloby souhlasí. Současně se domnívá pod úvahou efektivnosti tohoto ustanovení, že pádný důvod lze nalézt jen v případě, že žalovaní jsou nerozlučními společníky nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání mezi nimi. V případě solidárních dlužníků nebo v případě dlužníka a ručitele, však důvod neshledává. Tento způsob se mu zdá velmi nevhodný vzhledem k zanedbatelnému počtu podle něj relevantních případů.¹⁰¹

Pokud jsou splněny obě podmínky včasnosti podání odporu a aktivní legitimace, soudce zruší platební rozkaz a nařídí jednání. Není důležité, jak je odpor formulován, jaký má obsah, zda je nazván odporem. Ba i odpor, svým obsahem nazvaný jako odvolání, má účinky odporu. Stejně tak nedostatek odůvodnění není důvodem pro odmítnutí odporu. Naopak odpor podaný do výroku o nákladech řízení není možný. Opravným prostředkem proti výroku o nákladech řízení je podle občanského soudního řádu odvolání.

Nedostatek odůvodnění odporu sice nemá žádný důvod pro neúčinnost odporu, avšak z hlediska hospodárnosti soudního řízení není ideální, jelikož odsouvá zjištění důvodů žalovaného pro své tvrzení. Proto soud společně s platebním rozkazem posílá žalovanému tzv. výzvu k vyjádření podle §114b OSŘ, kdy žalovanému ukládá, *„aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých*

¹⁰¹ Čtyři připomínky k připravovanému návrhu právní úpravy elektronického platebního rozkazu a též k úpravě platebního rozkazu vůbec, Z.Pulkrábek, Soudce, 4/2007, s.25

tvrzení, a to ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dní ode dne podání odporu. Pokud se žalovaný ve stanovené lhůtě nevyjádří, nastává fikce uznání nároku a soud může vydat podle §153a odst. 3 OSŘ rozsudek pro uznání. Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR „Žalovaný se nemusí výslovně vyjádřit ke všem žalobcovým tvrzením; k tomu aby zamezil fikci uznání nároku, postačuje, že postaví proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě. Zákon v § 114b odst. 5 o. s. ř. sankcionuje především nečinnost žalovaného a jeho neochotu přispět k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení, a nikoliv to, v jakém rozsahu a jak kvalitně se ve věci vyjádřil“.¹⁰²

Nový zákon o vyšších soudních úřednících č.121/2008 tak svěřuje rozhodování podle §114b odst. 1 OSŘ vyšším soudním úředníkům, bylo-li o věci rozhodnuto právě platebním rozkazem nebo elektronickým platebním rozkazem.

Platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Stejně tak má platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku v případě, že odpor podal ten, kdo k podání není oprávněný, nebo pokud je odpor podán pozdě. V tomto případě předseda senátu nebo vyšší soudní úředník odmítne odpor usnesením, proti němuž je přípustné odvolání.¹⁰³

Zpětvzetí odporu není možné, protože platební rozkaz byl podáním odporu již zrušen. Platební rozkaz není možné obnovit, pouze v případě, že jeho odvolání dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem.¹⁰⁴

Poslední odstavec č. 4 §174 OSŘ odkazuje ve svém textu na § 164 OSŘ při postupu ohledně oprav chyb v psaní a v počtech, jakož i jiných zjevných nesprávností v platebním rozkazu. Předseda senátu tak opraví chyby kdykoliv, i bez návrhu a vydá o tom opravné usnesení, které doručí účastníkům nebo v případě opravy výroku rozhodnutí, může odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravné usnesení nenabude právní moci.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu 32 Cdo 3735/2008, s.2

¹⁰³ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, s.153

¹⁰⁴ Občanský soudní řád I. §1 až 200za. Komentář. 1. vydání, Drápal,L.,Bureš.J. a kol., Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1164

5 Komparace elektronického platebního rozkazu v ČR se zahraniční úpravou

Myšlenka elektronického platebního rozkazu byla podle důvodové zprávy k novele OSŘ, zakotvující institut elektronického platebního rozkazu do českého právního řádu, inspirována zahraniční úpravou. Vyzdvihuje jeho funkčnost a efektivitu v Německu a Rakousku a snaží se institut elektronického platebního rozkazu postavit na stejné principy. Samotná důvodová zpráva však dané principy dále nerozvíjí, ani je nespécifikuje. Jen poukazuje na počítačové zpracování v Německu a jeho následné dvojí doručení, které vyplývá z možnosti náhradního doručení a na Rakouskou úpravu, která také využívá standardizovaný formulář a podmiňuje vydání elektronického platebního rozkazu na maximální výši pohledávky nepřevyšující 30.000,- Euro. Ráda bych se tedy zaměřila na elektronický platební rozkaz v Německu a podívala se detailněji na způsoby jeho úpravy a využití.¹⁰⁵

5.1 Německá úprava elektronického platebního rozkazu

Rozkazní řízení v Německu, nebo-li *Mahnverfahren*“ upomínací řízení, prošlo velkou změnou po novele z roku 1976 a následně roku 1990, kdy vznikají základy současného elektronického přenosu návrhů na vydání elektronického platebního rozkazu. Platební rozkaz slouží k vymáhání pohledávek na zaplacení určité částky formou interaktivního formuláře na internetu. Podání formou formuláře je nezbytné pro přijetí návrhu. Navrhovatel však může formulář vytisknout a poslat v listinné podobě.¹⁰⁶ Stejně jako v českém právním řádu, německý navrhovatel nese náklady na počátku řízení a může také v návrhu vyznačit veškeré náklady rozkazního řízení, včetně nákladů na právní zastoupení.¹⁰⁷ Pravidlem je, že veškerá podání v rámci rozkazního řízení jsou vyřízena nejpozději následujícího pracovního dne. Pomocí je automatizace řízení, která je umožněna faktem, že „*návrh na vydání platebního rozkazu neobsahuje skutkové*

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb.

¹⁰⁶ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, str. 8-9

¹⁰⁷ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 33

*odůvodnění uplatněné pohledávky a že ani soud se nezabývá otázkou její důvodnosti*¹⁰⁸.

K návrhu tedy není potřeba připojit důkazní prostředky, a tak je možné návrh zpracovat pomocí programu, který návrh zpracuje z hlediska úplnosti, přípustnosti a správnosti. Postačí tedy splnit veškeré formální znaky návrhu, jako je jeho podání na předepsaném formuláři, označit strany, identifikovat nárok, který musí být peněžitou pohledávkou a také prohlášení, že nárok nezávisí na protiplnění nebo že toto již pominulo. Pro německé zkrácené řízení je typická formulářová podoba. Nejen pro návrh na vydání platebního rozkazu, ale také pro odpor nebo jiné návrhy. Ovšem obligatorně je na formuláři vyžadován jen návrh na vydání platebního rozkazu, pro podání odporu platí jen fakultativně.

Na základě automatického zpracování je tedy vydán platební rozkaz a žalovaný může ve lhůtě dvou týdnů buď zaplatit, nebo podat odpor. Lhůta pro podání odporu běží od okamžiku doručení platebního rozkazu. Podaný odpor tedy může být ve formulářové podobě nebo nemusí. Rozhodující je jeho smysl, ne obsah.¹⁰⁹ Pokud žalovaný odpor nepodá, soud může na návrh žalobce vydat rozhodnutí o vykonatelnosti, které již je exekučním titulem. Je-li podán odpor, soud pokračuje na návrh v klasickém sporném řízení.¹¹⁰ Spis je vytištěn až v případě přechodu rozkazního řízení na řízení sporné.

V případě doručení platebního rozkazu a nepodání odporu musí žalobce podat návrh na vydání exekučního výměru. Platební rozkaz je vlastně podmíněným rozhodnutím, protože věřitel musí od uplynutí lhůty pro podání odporu do šesti měsíců od jeho doručení navrhnout vydání exekučního výměru. Exekuční výměr musí být také doručen žalovanému a až po uplynutí lhůty se stává pravomocným a definitivně vykonatelným. Exekuční titul se stává účinným zpětně ke dni doručení platebního rozkazu. Pro obě fáze německého rozkazního řízení je tedy nezbytné doručení rozhodnutí žalovanému. V případě exekučního titulu je možné náhradní doručení vyvěšením na úřední desce.¹¹¹ Žalovaný může proti exekučnímu výměru podat námitku. Odpor proti platebnímu rozkazu je tedy možné podat ve lhůtě dvou týdnů. Opožděný

¹⁰⁸ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, str. 8

¹⁰⁹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 38-78

¹¹⁰ Elektronický platební rozkaz? Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI, str. 8-10

¹¹¹ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 128

odpor je považován za námitku proti exekučnímu výměru, není tedy z důvodu nedodržení lhůty odmítnut. Podáním včasného nebo opožděného odporu platební rozkaz zanikne.

Německý exekuční výměr představuje pro žalobce titul k nucenému výkonu a je v podstatě prohlášením o vykonatelnosti platebního rozkazu. Zákon jej přirovnává k rozsudku pro zmeškání. Námitka proti exekučnímu výměru má stejnou formu jako námitka proti rozsudku pro zmeškání. Vznesení námitky proti exekučnímu výměru nezabraňuje soudnímu výkonu, je však možné požádat o prozatímní pozastavení výkonu rozhodnutí. Spis je dále předán příslušnému soudu a řízení je v podstatě stejné jako řízení po podání odporu, s tím rozdílem, že exekuční výměr je vykonatelné rozhodnutí a námitka ho nezruší. Námitka proti exekučnímu titulu však nemusí mít žádné zdůvodnění, protože ani žalobce svůj nárok nezdůvodňuje.¹¹²

Český právní řád umožňuje, stejně jako německá, rakouská nebo francouzská úprava, zapojení soudních úředníků do agendy rozkazního řízení.¹¹³ Stejná úprava je i v případě doručování do ciziny, platební rozkaz se nedoručuje ani veřejně ani do ciziny.¹¹⁴

Rozdíl v německé a české úpravě elektronického platebního rozkazu je tedy zásadní. V německém rozkazním řízení neexistuje samostatně institut elektronického platebního rozkazu, ale jedná se o automatizaci rozkazního řízení, které se postupně vyvíjí s rozvojem informačních technologií. Jedná se však o jedno řízení využívající právě informačních technologií a formulářů. Paralelu tedy můžeme najít ve využití formulářových vzorů pro podání nároku k soudu. Formuláře jsou praktické pro využití laické veřejnosti, jejich výhoda je v jednoduchosti, přehlednosti, možnosti nápovědy, omezení vadných podání nebo podání nesplňující formální náležitosti. Ovšem německé rozkazní řízení je naprosto odlišné z důvodu jeho automatizace, kde se nevyžaduje podpora tvrzení nároku na peněžité plnění, ale stačí identifikace nároku, není tedy potřeba lidského faktoru, což není pro české rozkazní řízení použitelné. Společným rysem je pak vedle formulářové podoby vydání platebního rozkazu bez slyšení žalovaného, nárok znějící na peněžité plnění a nutnost doručení platebního rozkazu

¹¹² Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 114-145

¹¹³ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 20

¹¹⁴ Platební rozkaz, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000, str. 107

žalovanému. Podobnost nalezneme také v nařízení jednání ve sporném řízení v případě podání včasného odporu. Všechny ostatní atributy jsou však odlišné a založené na jiném principu rozkazního řízení v obou zemích.

Inspirace zahraniční úpravou je za jistých okolností vhodná s přihlédnutím k místnímu právnímu řádu vzhledem ke zkušenostem a praxi. Také je vhodné sbližování právních řádů v době evropské integrace a existence evropského práva. Jak jsem již napsala výše, oceňuji použití formulářových vzorů v českém právním řádu, stejně jako použití informačních technologií, jejich postupné zapojování do právní praxe a automatizaci formálních úkonů. Všechny tyto aspekty jsou již využívány v zahraničních právních řádech, každý je však využívá s přihlédnutím k národní zákonné úpravě. Je vhodné hledat nové možnosti, které pomohou výkonu a zajištění práva a můžeme se nechat inspirovat zahraniční úpravou nejen v oblasti rozkazního řízení. Co se týče samotného rozkazního řízení, v zahraniční úpravě nalezneme další odlišnosti, které český právní řád nezná, a můžeme otevřít debatu nad jejich využitím u nás, jako je například rozšíření rozkazního řízení i na nároky nepeněžité nebo rozšíření formulářových vzorů do dalších oblastí civilního řízení.

6 Elektronický platební rozkaz v praxi

Elektronický platební rozkaz byl do českého právního řádu zaveden s účinností od 1. 7. 2008. Jedná se tedy o tři roky, kdy je možné podat návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, což je podle mě dostatečně dlouhá doba zhodnotit elektronický platební rozkaz v praxi. Nejprve bych se ráda zaměřila na cíle uvedené v důvodové zprávě, do jaké míry byly naplněny. Pomocí by mi měly být statistiky Ministerstva spravedlnosti¹¹⁵, které umožňují alespoň základní orientaci v četnosti využívání tohoto nového institutu ve srovnání s klasickým platebním rozkazem. Dále bych se ráda zamyslela nad novými úpravami českého právního řádu, které se dotýkají

¹¹⁵ <http://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>

elektronického platebního rozkazu. Nakonec se podívám do budoucnosti, jaké úpravy se chystají, jakou roli má hrát elektronický platební rozkaz v rámci elektronizace justice.

6.1 Zhodnocení institutu elektronického platebního rozkazu

Důvodová zpráva vyjmenovává hned několik cílů, které by mělo naplnit právě zavedení elektronického platebního rozkazu. Zpráva mluví o nezbytnosti soudní řízení zrychlit, zefektivnit, české rozkazní řízení pak vidí jako protahované a nadbytečně zatěžující soud a účastníky řízení. Rychlost je jmenována jako jeden z prvních rysů elektronického platebního rozkazu, jehož výhodou je pravomocné rozhodnutí soudu do jednoho měsíce. V tomto bodě však není elektronický platební rozkaz žádnou výjimkou, jelikož i klasický platební rozkaz předpokládá jeho vydání do třiceti dnů od podání žaloby. Důvodová zpráva v této souvislosti také zmiňuje „*pozitivní vliv na hospodářské subjekty a podnikatelské prostředí, neboť dojde k urychlení soudního řízení v případech nesporných pohledávek a tím k rychlejšímu získání exekučního titulu pro oprávněného*“¹¹⁶. Bohužel neexistuje žádná dostupná statistika, z které by vyplývalo, že vydání elektronického platebního rozkazu urychluje soudní řízení a získání exekučního titulu pro oprávněného. Rozkazní řízení probíhá v případě elektronického platebního rozkazu podobně jako u klasického platebního rozkazu, lhůta i způsob doručování jsou totožné. Protahování řízení podle mého názoru způsobují spíše časté problémy s nemožností doručení platebního rozkazu žalovanému do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Doručení se stává ve velkém množství případů nemožným, a tak platební rozkaz vůbec nenabude právní moci a věc „obživne“. Zamezit průtahům v doručování v jistém smyslu pomohlo doručování na adresu podle centrální evidence obyvatel, kdy soudní úředník již nemusí posílat dotazy na bydliště žalovaného, jeho příbuzným nebo na úřady práce a podobně. „*Posílení odpovědnosti adresáta za přebírání zásilek a zefektivnění doručování v případech, kdy je doručováno prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky*“¹¹⁷ vidí jako jednu z priorit i Ministerstvo spravedlnosti, který tyto cíle zmiňuje ve svém návrhu k novele OSŘ. Proto

¹¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2008

¹¹⁷ Důvodová zpráva k návrhu novely OSŘ

navrhuje zavedení fikce doručení v případě doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky v případech platebního a elektronického platebního rozkazu anebo právě v případech, kdy je platebním rozkazem rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,- Kč.

Další výhodou zavedení elektronického platebního rozkazu vidí důvodová zpráva v možnosti dálkového přístupu „*prostřednictvím internetu s využitím elektronického podpisu*“¹¹⁸ Tento rys je také pravdivý, ale stejně jako u prvního, není ničím výjimečným. Elektronický platební rozkaz je v podstatě formulářem, který se odesílá přes ePodatelnu v rámci portálu eJustice. Dálkový přístup je tedy rysem elektronického platebního rozkazu, kdyby ho však nebylo, nic by to neměnilo na tom, že i tak je možné podat návrh na soud v elektronické podobě prostřednictvím internetu s využitím elektronického podpisu.

Odbřemenění soudů tím, že „*administrativní úkony soudu vykonává operační systém*“¹¹⁹, má být další výhodou elektronického platebního rozkazu. Elektronický platební rozkaz, který přijde v elektronické podobě na soud, má díky vytvořené aplikaci schopnost se nechat „načíst“ do informačního systému soudu, a tím ulehčit práci v podatelně, kde nemusí úředník vyplňovat údaje ručně. Nezbytná je i tak kontrola údajů, lustrace žalovaného a následná kontrola uvedené adresy pro možnost zaslání elektronického platebního rozkazu na adresu podle centrální evidence obyvatel. Určitě je výhodou i možnost automatického vygenerování elektronického platebního rozkazu soudcem. Vygenerované platební rozkazy však byly kritizovány soudci, kvůli nevyhovujícímu textu v platebním rozkazu a chybovosti ve skloňování. Současná podoba, po několika úpravách, by již měla být dostatečná. Dále je kritizováno, že vygenerovaný platební rozkaz není možné následně opravit v případě jakýchkoli chyb na rozdíl od klasického platebního rozkazu.

Větší obtíže činí samotné vytištění návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu včetně jeho příloh a jeho konverze do listinné podoby. Soud tedy ušetří čas na vyplňování podání do počítače, na druhou stranu soudní úředník stejně údaje kontroluje,

¹¹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb.

¹¹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb.

otevřít přílohy a musí je vytisknout, což samo o sobě navyšuje náklady spojené s elektronickým platebním rozkazem. Ve spojení se sníženým soudním poplatkem v případě podání a vydání elektronického platebního rozkazu se jedná o obrovské částky, o které justice přichází. Tomáš Lichovník, šéf Soudcovské unie tuto situaci komentuje „Za loňský rok justice kvůli sníženému poplatku přišla o více než 180 milionů korun. Letos to prý bude ještě víc, za celý rok lze počítat se ztrátou zhruba 220 milionů. Jde o peníze, kterých se stát dobrovolně vzdal, přitom je mohl dát na zlepšení práce soudů.“ komentoval to Lichovník s tím, že „za peníze by bylo možné zaměstnat zapisovatelky nebo vyšší soudní úředníky.“¹²⁰ V letošním roce se novelou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, poplatky spojené s podáním návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu zvýšily a změnu by měl přinést i prozatím pilotní projekt elektronického soudního spisu spojeným s centrálním elektronickým platebním rozkazem, který by nevyžadoval převedení návrhu do listinné podoby. Nemění to ale nic na tom, že *"Tři léta se tady provozoval velmi, nedokonalý systém, který byl prodělečný pro stát, a zaplatili jsme to vlastně všichni z našich daní"*¹²¹.

Důvodová zpráva dále uvádí výhody, které zavedení elektronického platebního rozkazu přináší pro žalobce. Jako první výhodu vidí možnost podání na základě vyplnění elektronického formuláře. Elektronické formuláře jsou určitě pro žalobce výhodou, žalobce se tak vyhne chybám v žalobním návrhu. Také sjednocení podob návrhu na vymáhání peněžitých pohledávek je zajisté ulehčením. Další výhodou má být možnost sledovat průběh řízení elektronicky. Tato otázka vůbec nesouvisí s institutem elektronického platebního rozkazu, ale nového portálu infoJednání, které umožňuje sledovat průběh jednání u soudů. Ostatní body v důvodové zprávě jsou velmi podobné výše popisovaným. Například zrychlení komunikace se soudem. Zde důvodová zpráva neuvádí nic bližšího, můžeme se tedy jen domnívat, že tím myslí elektronickou komunikaci se soudy. Jak již bylo napsáno výše, elektronická komunikace se soudy je možná tak jak tak, díky elektronické podatelně a datovým schránkám. Tedy žádná

¹²⁰ <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/soudy-jsou-podle-soudcovske-unie-pretizene-a-podfinancovane/662915>

¹²¹ <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/soudy-jsou-podle-soudcovske-unie-pretizene-a-podfinancovane/662915>

novinka se zavedením elektronického platebního rozkazu. Změnu by mohla přinést navrhovaná novela OSŘ, která počítá s možností elektronického odporu a zavedení elektronického spisu, který by mohl urychlit komunikaci se soudy do budoucna. O rychlém rozhodnutí soudu a získání exekučního titulu bylo napsáno dost již výše, stejně jako o nižších nákladech pro žalobce, které umožňuje podání elektronického platebního rozkazu. Nižší náklady jsou bezesporu výhodou pro žalobce, do jaké míry jsou však výhodou i pro justici, to je otázka. U nákladů také můžeme čekat do budoucna, v případě doměňování soudního poplatku v případě, kdy soud nerozhodne platebním rozkazem, avšak žaloba bude veškeré podmínky splňovat, spory o to, zda se nejedná o diskriminaci žalobce. Proč by měl žalobce doplácet do plné výše soudního poplatku, pokud jeho návrh bude perfektní?

Elektronický platební rozkaz tak s sebou přináší mnoho otázek, které bude do budoucna řešit judikatura, případně novelizace OSŘ a příslušných právních předpisů. Zavedením institutu elektronického platebního rozkazu se dá určitě ocenit vůle zákonodárce zavést do českého právního řádu prvek elektronizace, standardizovaných formulářů a snaha rozšířit elektronizaci justice do povědomí veřejnosti a snaha připravit českou justici i veřejnost na elektronizaci.

7 Závěr

Po detailním prozkoumání jednotlivých aspektů motivace zavedení elektronického platebního rozkazu do českého právního řádu a jejich zhodnocení po třech letech od jeho účinnosti shledávám vytvoření samostatného institutu elektronického platebního rozkazu nadstandardem. V rámci dosažení cílů obsažených v důvodové zprávě by bylo naprosto dostačující, kdyby byla vytvořena formulářová podoba, obdoba klasického platebního rozkazu, bez jeho zakotvení jako nového institutu. Formulářová podoba je totiž jedinou podstatnou změnou stávající úpravy, kterou elektronický platební rozkaz zavádí do českého právního řádu, proč touto změnou rovnou vytvářet nový institut? Jak již bylo zmíněno, formuláře jsou běžné v zahraničních právních úpravách a přispívají k lepší orientaci pro laiky nebo k možnosti vytvoření počítačové aplikace pro banky a další věřitele, kteří podávají velké množství návrhů na vydání elektronického platebního rozkazu, která zjednoduší jejich samotné podání. Formulář také nabízí propracovanou možnost nápovědy, takže navrhovatel nepotřebuje k podání návrhu advokáta, respektive i pro advokáty je formulář výhodou a vodítkem. Limit 1.000.000,- Kč se mi zdá neopodstatněným, vzhledem k tomu, že právní úprava elektronického platebního rozkazu se nikterak neliší od klasického platebního rozkazu a automatizace vyřizování elektronických platebních rozkazů nebyla do českého právního řádu prosazena. Nevidím tedy důvod pro finanční limit v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, který neodůvodněně chrání žalovaného oproti žalovanému v klasickém rozkazním řízení.

Naopak si myslím, že v rámci rozšíření povědomí o elektronizaci justice bylo zavedení elektronického platebního rozkazu úspěšné. Podle uvedených statistik je elektronický platební rozkaz hojně využíván. Otázkou je, zda bylo nezbytné prosadit úpravu zakotvující institut elektronického platebního rozkazu způsobem, který se stal pro stát velmi nákladným, ať už díky zmíněnému sníženému soudnímu poplatku nebo nákladech na zpracování a tisk návrhů na vydání elektronického platebního rozkazu soudními úředníky. Pokud se jedná o první krok v cestě k elektronizaci soudnictví,

bývalo by bylo vhodné veřejnosti podrobněji vysvětlit záměr připravované právní úpravy a její účel v celém kontextu. Anebo Ministerstvo spravedlnosti v tomto kroku vidělo jedinou cestu, jak vykročit k elektronizaci a postupnému zavádění elektronického soudního spisu? Nabízí se mnoho otázek, proč byl institut zaveden v nedotažené podobě a spuštěn způsobem dle mého názoru pokus omyl.

V každém případě si myslím, že přechod k elektronizaci justice je nezbytným krokem pro její modernizaci. Myšlenku elektronického soudního spisu a její postupné zavádění od roku 2012 shledávám jako velmi pozitivní, stejně jako další kroky Ministerstva spravedlnosti v rámci připravované novelizace ohledně doručování, které je v českém soudnictví velkým problémem. V této rovině je elektronický platební rozkaz stále jen platebním rozkazem a podmínky pro jeho doručování jsou stejné. Samotná elektronizace tak problém neřeší, bez dalších úprav zkráceného řízení a způsobů doručování není v tomto ohledu dostatečně efektivní. Postupné využívání informačních technologií v české justici, jako jsou datové schránky nebo využívání tzv. hybridní pošty považuji za průlomové. Pokud je maximálně využijeme, můžeme nalézt moderní způsoby, které zabezpečí zrychlení soudního řízení a zároveň ulehčí práci soudům.

V kontextu postupného zavádění centrálního elektronického platebního rozkazu a celé elektronizace justice (včetně elektronického soudního spisu) se pak elektronický platební rozkaz jeví jako smysluplný. Avšak způsob pozvolného zavádění informačních technologií do české justice působí často zmateně a neuceleně. Samostatný institut elektronického platebního rozkazu, stejně jako ostatní instituty elektronizace justice bez širšího kontextu jsou velmi nákladné a jejich zavádění bez sjednocující myšlenky se mi zdá zbytečné a může působit jako mrhání veřejnými financemi. Pokud se však najde vůle a peníze prosadit a obhájit elektronizaci justice jako jednotný koncept a jednotlivé instituty a dílčí úpravy propojit, může vzniknout efektivní a fungující systém, který přispěje k modernizaci české justice a investice se pak v budoucnu jistě vrátí.

8 Seznam zkratk

OSŘ	Občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb.
OZ	Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.
Klasický platební rozkaz	Platební rozkaz ve smyslu ustanovení §172 až §174 OSŘ
Platební rozkaz	Klasický platební rozkaz včetně elektronického platebního rozkazu
Důvodová zpráva	Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb.
Návrh	Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu podle §174a odst. 1
Nápověda	Nápověda ve smyslu nápovědy na vyplnění návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu na http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do

9 Použitá literatura

Použitá literatura:

1. *Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice)*, Bohumír Štědroň, Praha: Linde Praha, a.s., 2008
2. *E-Government v českém právu*, Pavel Mates, Vladimír Smejkal, Praha: Linde Praha, a.s., 2006
3. *Datové schránky*, Petr Budiš, Iva Hřebíková, Praha: Nakladatelství ANAG, 2010
4. *Civilní právo procesní*, Alena Winterová a kol., Praha: Linde Praha, a.s., 2008
5. *Platební rozkaz*, Radka Pelikánová, Praha: Linde Praha, a.s., 2000
6. *Občanský soudní řád Komentář I. díl*, Ludvík David, František Ištváněk, Naděžda Javůrková, Martina Kasíková, Petr Lavický a kolektiv, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
7. *Základy civilního procesu*, Jaruška Stavinohová, Petr Lavický, Brno: Masarykova univerzita, 2009
8. *Občanský soudní řád I. §1 až 200za, Komentář, 1. vydání*, Drápal, L., Bureš, J. a kol., Praha: C.H.Beck, 2009
9. *Občanský soudní řád II. §201 až 376, Komentář, 1. vydání*, Drápal, L., Bureš, J. a kol., Praha: C.H.Beck, 2009
10. *Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem*, Macková Alena, Štědroň Bohumír, Praha: Wolters Kluwer,
11. *Úvod do eGovernmentu*, Bohumír Štědroň, Praha: Úřad vlády České republiky, 2007
12. *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi*, Petr Budiš, Praha: Nakladatelství ANAG, 2008
13. *Právo v informačních technologiích*, Bohumír Štědroň, Miroslav Ludvík, Kralice na Hané: Comuter Media, s.r.o., 2008

Články:

1. *Elektronický platební rozkaz je tu*, Forejt Petr, Korbel František, Bulletin advokacie, ASPI
2. *K elektronizaci justice*, Radim Polčák, Jurisprudence č. 6/2008, ASPI
3. *Poznámky k fenoménu elektronizácie*, Daniel Pal'ko, Soudce 9/2011
4. *Elektronický platební rozkaz?* Lavický, P., Právní fórum č. 2, 2009, ASPI
5. *Jsou dány předpoklady pro elektronizaci justice ke zefektivnění činnosti soudů?* Irena Hladíková, Zdeněk Kratochvíl, Soudce 11/2009
6. *Čtyři připomínky k připravovanému návrhu právní úpravy elektronického platebního rozkazu a též k úpravě platebního rozkazu vůbec*, Zdeněk Purkrábek, Soudce 4/2007

Internetové prameny:

1. Český statistický úřad http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0803.pdf
2. Portál eJustice <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/>
3. Portál Czech point <http://www.czechpoint.cz/web/index.php>
4. Portál ePodatelna <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>
5. Portál veřejné správy České republiky <http://portal.gov.cz/>
6. Informace o průběhu řízení InfoSoud <http://infosoud.justice.cz>
7. Wikipedia <http://cs.wikipedia.org/wiki/ISAS>
8. infoDeska <http://infodeska.justice.cz/>
9. infoJednání <http://portal.justice.cz/ejustice/info-jednani.html>
10. infoSoud <http://portal.justice.cz/ejustice/info-soud.html>
11. infoData <http://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>
12. portál Trestní řízení <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/trestni-rizeni.html>
13. <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/soudy-jsou-podle-soudcovske-unie-pretizene-a-podfinancovane/662915>

Online veřejně přístupná literatura:

1. ASPI <http://www.systemaspi.cz>
2. BeckOnline www.beck-online.cz
3. Lex Galaxy <http://www.legsys.cz/>

Použitá legislativa:

1. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
3. Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
4. Zákon č. 171/1993 Sb., novela občanského soudního řádu
5. Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu
6. Zákon č. 226/2002 Sb., novela občanského soudního řádu
7. Zákon č. 123/2008 Sb., novela občanského soudního řádu
8. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
9. Zákon č. 7/2009 Sb., novela občanského soudního řádu
10. Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
11. Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy
12. Zákon č. 30/2000 Sb., novela občanského soudního řádu
13. Zákon č. 218/2011 Sb. novela občanského soudního řádu
14. Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících
15. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb.

Důvodové zprávy a odůvodnění:

1. Důvodová zpráva k zákonu č.123/2008 Sb.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 300/2008 Sb.
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 128/2011 Sb.
4. Důvodová zpráva k navrhované novele OSŘ, podané legislativním výborem Ministerstva spravedlnosti k 1. 11. 2011
5. Odůvodnění k navrhovaným změnám vyhlášky č. 37/1992 Sb.

Elektronický platební rozkaz v civilním procesu

Abstrakt

Elektronický platební rozkaz zavádí do českého právního řádu novela občanského soudního řádu č. 123/2008 Sb., která přináší nový institut v rámci rozkazního řízení. Elektronický platební rozkaz je prezentován jako institut, který může napomoci české justici ve zkráceném řízení právě zavedením prvku elektronizace do civilního procesu.

Svou práci jsem se rozhodla začít kapitolou, která se pokouší objasnit roli elektronického platebního rozkazu v rámci elektronizace justice. V krátkosti jsem popsala vývoj a současné trendy elektronizace justice a podívala se na jednotlivé instituty, které se mi zdálo nezbytné zmínit, kvůli pochopení institutu v celém kontextu.

V třetí kapitole jsem se zabývala důvody zavedení institutu do českého právního řádu, podívala jsem se detailně na důvodovou zprávu k zákonu, který elektronický platební rozkaz zavádí a pokusila se nastínit hlavní důvody úpravy a seřadit cíle, kterých má být dosaženo zavedením nového institutu.

Čtvrtá kapitola se věnuje samotnému institutu elektronického platebního rozkazu a popisuje jeho jednotlivé aspekty. Elektronický platební rozkaz se řadí do zkráceného řízení, a tak bylo nezbytné podrobně rozebrat podmínky a průběh zkráceného řízení a vymezit elektronický platební rozkaz vůči klasickému platebnímu rozkazu. Nalézt jeho společné atributy a vymezit ho v jeho odlišnostech.

Důvodová zpráva k zákonu, který elektronický platební rozkaz zavádí, odkazuje na zahraniční úpravu a hledá v ní svou inspiraci. V páté kapitole se proto věnuji komparaci elektronického platebního rozkazu se zahraniční úpravou se zaměřením na právní úpravu německou.

V poslední kapitole jsem se zabývala elektronickým platebním rozkazem v praxi. Od zákonné úpravy uběhly již tři roky, elektronický platební rozkaz a s ním spojené právní předpisy byly novelizovány, což nabízí možnost srovnání a uplatnění elektronického platebního rozkazu v praxi. Snažila jsem se zjistit, zda byly naplněny

cíle dané důvodovou zprávou k zákonu a nakonec jsem se zaměřila na vývoj elektronického platebního rozkazu a jeho budoucnost.

Electronic payment order in civil procedure

Abstract

Electronic payment order is introduced into the Czech legal system by the amendment of the Civil Judicial Procedure Rules no. 123/2008 Sb. implementing a new institution within the payment order procedure. Electronic payment order is presented as an institution able to help the Czech judiciary system within the shortened civil procedure by the application of the computerization of civil procedure.

I decided to begin my thesis with a chapter trying to clarify the role of electronic payment order within the frame of the computerization of justice. I provided a brief account of the development and contemporary trends related to the computerization of justice and I approached the individual institutions which I regarded as appropriate to mention in order to understand the given institution within the whole context.

The third chapter deals with reasons for which the institution was implemented into the Czech legal system. I carried out a detail analysis of the explanatory report to the Act introducing the institution of electronic payment order and I made an effort to outline the main reasons for the amendment and to arrange the objectives intended to be achieved by the implementation of the new institution.

The third chapter focuses on the institution of the electronic payment order itself and it describes its particular aspects. Electronic payment order belongs to the shortened civil procedure and it was therefore necessary to examine the conditions and the course of the shortened civil procedure in detail and to define electronic payment order in comparison with traditional payment order as well as to detect their shared attributes and to reveal their differences.

The explanatory report to the Act introducing the institution of electronic payment order refers to foreign legal regulation and it searches for the inspiration in it. The fifth chapter thus includes the comparison of electronic payment order with foreign legal regulation whereas special focus is paid to German legal regulation.

The last chapter deals with electronic payment order in practice. Three years passed from the time when the legal regulation came into existence, the electronic payment order and the related legal rules were amended, which provides space for possible comparison and application of electronic payment order in practice. My aim was to reveal whether the objectives defined in the explanatory report to the Act were met and I subsequently focused on the development of electronic payment order and its future.

Klíčová slova

- **Zkrácené řízení**
- **Elektronický platební rozkaz**
- **Elektronizace justice**

Key words

- **Shortened civil procedure**
- **Electronic payment order**
- **Computerization of civil justice**